

ЧАСОПИС ИЗ СВЕТА НАУКЕ И ПРАКСЕ У ПЧЕЛАРСТВУ

ПЧЕЛАР

ГОДИНА CXI, БРОЈ 12, ДЕЦЕМБАР 2007. ISSN 0350-431- X

www.spos.info

МЕДНА ВАМ
НОВА
ГОДИНА!

тема

ПУТЕВИ
ПРОДАЈЕ
МЕДА

актуелно

ЧЛАНСТВО СПОС-а

ПЧЕЛАР - часопис из света науке и праксе у пчеларству

Издавач

САВЕЗ ПЧЕЛАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА СРБИЈЕ

Молерова 13, 11000 Београд,

011/2458 640, 064/40 191 63

spos@sezampro.yu, www.spos.info

**The Magazine of Serbian Beekeeping
BEEKEEPER**

The Beekeeping Association of Serbia
Serbia, 11000 Belgrade, Molerova St. 13

Председник СПОС-а

дипл. инж. **Живослав Стојановић**

Милана Мартиновића Металца 4, 24413 Палић

024/753 771, 063/510 598, zobrad@yunord.net

Главни и одговорни уредник

Миланка Воргић

Олге Петров 24, 21000 Нови Сад

021 372 277, 063 586 513, vorgicbe@sezampro.yu

Издавачки савет

Др Нада Дугалић-Врндић (Београд)

Жарко Живановић (Сремски Карловци)

Проф. др **Јован Кулинчевић** (Београд) председник

Мр **Небојша Недић** (Београд)

Др **Саша Орловић** (Нови Сад)

Бранислав Радојчић (Шид)

Проф. др **Зоран Станимировић** (Београд)

Ненад Терзић (Београд)

Захарије Трнавчевић (Београд)

Редакција

Милош Антонић (Коцељева)

Живка Влајковић (Земун)

Драгутин Гајић (Велико Градиште)

Мр **Анета Георгијева** (Књажевац)

Др **Горан Јевтић** (Крушевац)

Дејан Кречуљ (Ковин)

Миливоје Перовић (Куршумлија)

Др **Нада Плавша** (Нови Сад)

Слађан Рашић (Београд)

Зоран Севић (Љубовија)

Верољуб Умељић (Крагујевац)

Чланови редакције из иностранства

Владимир Аугуштин (Метлика - Словенија)

Борисав Брњада (Бар - Црна Гора)

Ферид Белатић (Тузла - БиХ)

Амир Демировић (Сански Мост - БиХ)

Милан Исидоровић (Суторме - Црна Гора)

Др мед. **Стипан Ковачић** (Дарда - Хрватска)

Бранко Кончар (Козарац - БиХ)

Мр **Горан Мирјанић** (Градишка - БиХ)

Александар Михајловски (Скопље - Македонија)

Франц Презељ (Камник - Словенија)

Др **Златко Пушкадија** (Осијек - Хрватска)

Милорад Чeko (Бања Лука - БиХ)

Др **Ирена Цимревска** (Скопље - Македонија)

Франц Шивиц (Љубљана - Словенија)

Лектор и коректор

Богданка Петровић

Техничка припрема

Ненад Делибос

Тираж

14.500 примерака

Штампа

Колор прес - Лапово

тел. 034/853-715, 853 560, kolorpres@ptt.yu

Фотографија на насловној страни

Мед и Јабукe

Историја часописа

Први илустровани часопис за пчеларе штампан је 1883. године у Београду под именом "Пчела". Потом је штампан "Српски пчелар", 1. октобра 1896. године у Сремским Карловцима. Од 1899. године наставља да га издаје Српска пчеларска задруга у Руми. "Пчелар", орган Српског пчеларског друштва, излази од 1. јануара 1898. године у Београду. У Јануару 1934. године спојили су се "Пчелар" и "Српски пчелар" и од тада излазе под називом "Пчелар".

Указом председника СФРЈ "Пчелар" је 1973. године одликован Орденом заслуга за народ са сребрним зрацима за изванредне заслуге, популарисање и унапређење пчеларства, а Културно-просветна заједница Србије доделила му је 1984. године Вукову награду за допринос култури у Србији.

Чланство у СПОС-у

Чланство у Савезу пчеларских организација Србије остварује се преко друштава пчелара по слободном избору. Чланарина у 2007. години за чланове из Србије износи 1.100 динара, из Републике Српске 28,8 КМ, из Хрватске 228 куна, из Словеније 5.273 толара, за пчеларе из Црне Горе, Македоније и осталих страних земаља где се часопис шаље поштом 32 €, а где се шаље авионом 40 €. Чланство подразумева добијање 12 бројева часописа годишње.

Рачун СПОС-а: 160-17806-08

Сарадња са часописом

Рукописи и фотографије се не враћају. Редакција задржава право редиговања текстова. За садржај текстова одговарају аутори, а за садржај огласа оглашивачи. Листови који преузимају радове из часописа "Пчелар" дужни су да јасно наведу извор информација.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
638.1

ПЧЕЛАР: часопис из света науке и праксе у пчеларству/ главни и одговорни уредник Миланка Воргић. Год. 1, бр. 1. (јануар 1898) - . - Београд: Савез пчеларских организација Србије - (Лапово: Колор прес) - 24 цм

Месечно

ISSN 0350-431X = Пчелар

COBISS.SR-ID 15913218

Дејан Кречуљ	
Апиметеоролошка прогноза	529
Миланка Воргић	
Уводник	530
Живослав Стојановић	
Чланство СПОС-а	531
Ђоко Зечевић	
Ново у промотивним активностима СПОС-а	535
Техничка служба СПОС-а	
Информација о учлањивању за 2008 годину	536
Верољуб Умељић	
Писмо пчеларима за децембар	538
Милан Матић	
О пчечам с љубављу	540
Јожеф Агарди	
Путеви продаје пчелињих производа	542
Милета Марковић	
Тиха замена матица	544
Вајат А. Мангам	
Мале кошничине бубе	546
Живослав Стојановић	
40. конгрес Апимондије (трећи део)	548
Петар Ђерговић	
Пчелиња храна за сва годишња доба	550
Матија Марковић	
Да ли је пестицид баук?	551
Миливоје Перовић	
Пут у беспуће	554
Ђоко Зечевић	
У посети проти Љубиши	555
Верољуб Умељић	
Медитеранске медоносне биљке	556
Милош Антонић	
Адам Ширах	558
Ђоко Зечевић	
Пчелари не признају границе	559
Миланка Воргић	
Шта могу гимназијалци у Сомбору	560
Бранко Кончар	
Апитоксинотерапија- лечење пчелињим отровом (I део)	563
Вести	564
Семинари	567

АПИМЕТЕОРОЛОШКА ПРОГНОЗА ЗА ДЕЦЕМБАР

Према предвиђањима метеоролога, последњи месец ове године карактерисаће углавном не тако хладно време, али зато са честим и обилним падавинама.

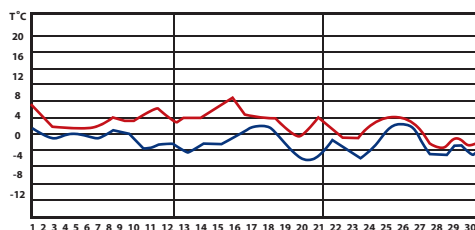
Већ у првој декади јутарње температуре биће око нултог подеока Целзијусе скале, чешће у плусу него у минусу. Али, ни преко дана неће се битније мењати, те се предвиђа да ће досезати тек неколико степени више. Непрестано ће се смењивати киша и суснежица, која ће повремено формирати снежни покривач. У данима без падавина, обилна влага условиће понегде стварање магле.

У другу декаду ући ћемо са хладним, вишедневним ветром, средином месеца поново улазимо у период обилних падавина, у почетку кише, а потом и суснежице и снега. Ни у остатку месеца неће бити значајнијих промена температуре. Преовлађиваће падавине, али углавном без јачег ветра, понегде и са маглом.

По таквом времену пчелари неће имати прилике, а ако су све благовреме завршили, ни разлога да раде на пчелињаку. Сада пчелицама треба обезбедити мир и свим средствима спречити узнемиравање, било од птица, живине, домаћих животиња или самог радозналост пчелара. Обилне падавине и налети јаког ветра могу да поремете слабо утврђена постоља кошница, па их ваља проверити.

Вредном пчелару остаје доста времена за припреме за наредну сезону: за рад у радионици, претапање старог саћа, израду кошница, рамова, жичење ... Као што са октобром почињу продајне манифестације, тако се сада пчелари окупљају у друштвима и на бројним предавањима и саветовањима које не треба пропустити. Наговештене лоше временске прилике разлог су више да се корисно проведе време уз неку нову пчеларску књигу или детаљније прочита летос узгред погледа-ни чланак у часопису.

ДЕЦЕМБАР

Поштовани пчелари, уважене пчеларке, драга децо!

Ево нас на крају 2007. године коју тешко можемо да резимирамо у неколико реченица. Укратко, ова календраска година остаће упамћена по добром презимљавању пчела и пролећном

развоју, релативно успешној багремовој паши, било је и ујане репице, липе, ту и тамо хељде и свиленице. Незапамћено лоше је протекла ливадска и сунцокретова паша због велике суше и пожара огромних размера. Пролећно прскање воћа опустошило је многе пчелињаке, вароа се одомаћила и хара по кошницама. У борби против ове пошасте користе се органски и конвенционални препарати, велики је помор пчела у Америци и неким европским земљама, узрочник се тражи, а ми стрепимо да се тако нешто не догоди и на нашим пчелињацима. Пчеле су зазимљене, кренула су предавања, школе за почетнике, семинари и стручна усавршавања, и вечито питање како продати вишкове меда? Да ли СПОС може нешто да уради? Комисија за маркетинг је била предузимљива и ево, док читате овај Пчелар, тачније од 4. децембра, РТС просечно два пута дневно емитује нашу рекламу.

“Мед је спас! И за дете, и за тете! И за бабу и за деду! Хвала меду! И МОМ ПЧЕЛАРУ!”

Колико ће то повећати потрошњу и продају меда показаће време, али то је први организован наступ СПОС-а пред потрошачима у историји дугој 110 година. А кад смо код јубилеја он је обележен у Петровцу на Млави, у Јагодини и свечаном академијом на Коларцу. Ти скупови показали су колико смо јаки и како само сложни можемо да утичемо и на државу. Наиме, први пут је Министарство за пољопривреду, водопривреду и шумарство издвојило 150 хиљада динара за обележавање јубилеја СПОС-а! О државним субвенцијама за пчеларство у овој години и плановима за наредну биће речи у јануарском броју Пчелара. Сигурним кораком прилазимо државним органима, указујемо на наше потребе и проблеме, и на оно

горуће: регистрација. И ту смо сопственим снагама, пре свега активностима ИО СПОС-а и председника, допринели бржој изради Нацрта правилника за регистрацију пчелињака. Очекивали смо да ће то бити већ завршено, али државни апарат је веома спор и увек решава преча и важнија питања од пчеларских. Имамо ми разумевања и довољно стрпљења, само да решење буде у корист пчелара. Тако би се пчеларство унапредило и усавршило и спремно дочекало улазак у Европску унију.

Да СПОС издаје савремен и квалитетан лист потврдили су представници Балканске федерације и Апиславије на састанцима у Београду и Букурешту. Можемо да се похвалимо да наше текстове редовно преузимају три часописа - Еколошки билтен Београда који издаје Градски секретаријат за заштиту животне средине, потом ревија Добро јутро и Еко школарец. И то говори о томе да су наше теме актуелне и другима занимљиве и колико је пчеларство уграђено и у друге сфере, поготову у исхрану и здравље.

Колико је Пчелар ваш омиљен лист потврђујете ви сами, поштовани читаоци, својим позивима и писмима. Радо прихватамо ваше сугестије и предлоге, можете да их нађете и у овом броју, али већ у наредном посветићемо пажњу декларацији за пчелиње производе.

А овај број Пчелара нуди вам јединствене статистичке податке о томе ко смо и шта смо! Прелиставајући Пчелар из времена Јована Живановића, примети се да он бележи слику пчеларства оног времена. Можда ће садашњи подаци неким будућим генерацијама толико значити. Сигурно је да се ова генерација пчелара труди да остави добру слику пчеларства у Србији.

У нади да ћемо и у 2008. успешно сарађивати, најсрдачније вам честитам Нову годину за жељом да вам буде здрава, медна и берићетна!

П.С: Уз јануарски број чланови СПОС-а добиће ди-ви-ди са бројевима Пчелара 1898 - 2005. с могућношћу претраживања и штампања.

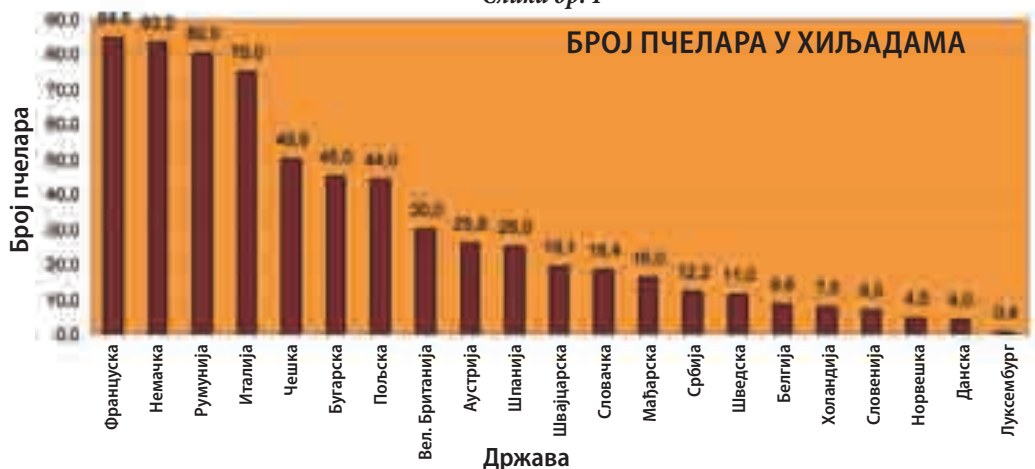

ЧЛАНСТВО СПОС-а У 2007. ГОДИНИ

Од постојања СПОС-а, у овој, 2007, години јубилеја, 110. годишњице Савеза, забележен је и вероватно максималан број наших чланова. Колико нас има, с каквом структуром и типовима кошница као и с низом других интересантних података упознаћемо се захваљујући нашој бази података. Биће дати упоредни подаци о битним пчеларским везама са државама-чланицама Европске уније. Ови подаци чланица Европске уније (без података за Србију) су објављени у немачком часопису, Deutsches Bienen Journal 2/2007 - Klaus Nowottnick, а презентовао их је на Совјету Апиславие 2. новембра у Букурешту др Мирослав Пероутка, председник Чешког пчеларског савеза.

Број наших чланова СПОС-а је у 2007. години нарастао до 12.177 чланова. Где смо у поређењу са пчеларима ЕУ по броју чланова може се видети на сл.1:

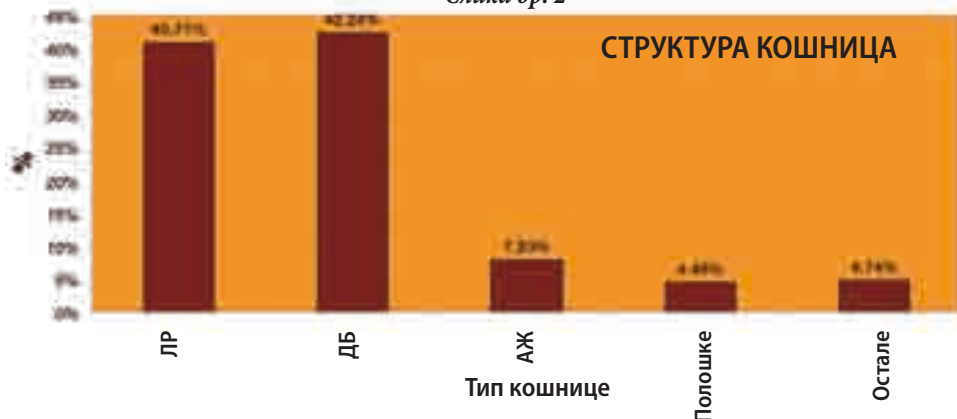
Слика бр. 1

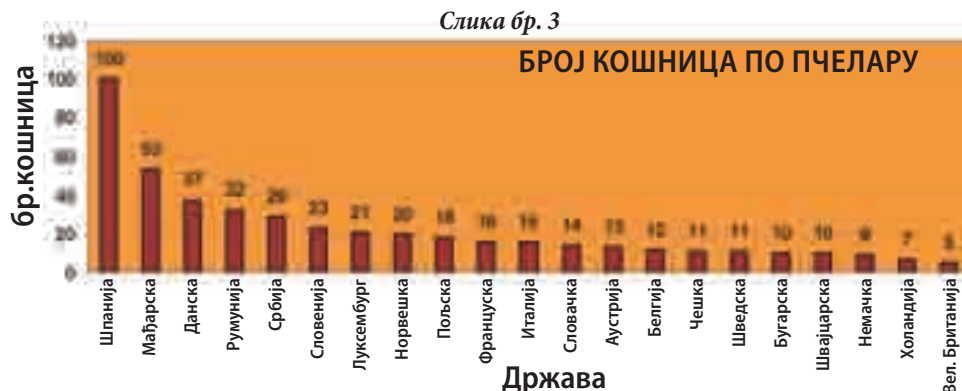
Дакле, по броју чланова, Француска је прва са 84.500, за њом су Немачка и Румунија, а ми би били на 14. месту (да смо чланица ЕУ) са 12.177 чланова.

Према подацима које су доставили наши чланови, има укупно 354.568 кошница, а доминирају 2 настављаче ДБ и ЛР. Укупна структура кошница изражена у процентима приказна је на слици бр.2.

Слика бр. 2

Следећи интересантан податак је о величини просечног пчелињака. Наш пчелар просечно има пчелињак од 29,43 кошнице што би нас ставило на високо пето место међу земљама ЕУ. Највећи пчелињаци су у Шпанији (100), Мађарској (53) итд. Подаци су дати на сл.3.

Један од такође интересантних података је и величина пчелињака према броју пчелара и кошница. Разматрани су пчелињаци са више од 30, 40, 50, 60 и 150 кошница. Ми имамо 4.416 пчелара (36,27%) са пчелињацима већим од 30 кошница, а они имају 271.991 кошницу што је 76,71% од укупног броја кошница чланова Савеза. Пчелињаке веће од 40 кошница има 3.111 пчелара (26,55%), а у њиховом поседу је 230.366 кошница (64,97%). Пчелињака већих од 50 кошница има 2.271 пчелар (18,65%), а у њиховом поседу је 195.497 кошница (55,14%). Пчелињака већих од 60 кошница има 1.541 пчелар (12,66%), а у њиховом поседу је 158.378 кошница (44,67%). На крају пчелињака већих од 150 кошница има свега 212 пчелара (1,74%), а у њиховом поседу је 48.311 кошница (13,63%). Поређења ради треба рећи да рецимо Румунија има 17,4% пчелара (10 пута више од нас) који поседују пчелињаке са више од 150 кошница. Дакле, код нас доминирају пчелари хобисти, а имамо јако мало професионалаца. Ови подаци изражени у процентима дати су на сл. 4.

Ако би нас интересовало који су нам пчелари са највећим бројем кошница и највећом производњом у 2006. години можемо сазнати из следеће табеле (двојица пчелара нису била саслушана да се ови подаци објаве па је уместо њихових имена и назива места стављен знак “?”):

НАЈВЕЋИ ПЧЕЛИЊАЦИ

Р.бр.	Име и презиме	Бр.кош.	Место
1	Драган Јефтић	1206	Опарић
2	Милан Јефтић	787	Опарић
3	Радослав Степановић	700	Рача
4	Радомир Брадић	620	Трстеник
5	Зоран Стојановић	561	Краљево
6	Станислав Венер	510	Купиново
7	Божа Петровић	500	Београд
8	Душан Мирић	500	Лазаревац
9	Драган Терзић	450	Подунавци
10	?	450	?

НАЈВЕЋИ ПРОИЗВОЂАЧИ МЕДА

Име и презиме	Производња (т)	Место
Славољуб Радосављевић	25	Сврљиг
Драган Терзић	25	Подунавци
?	14	?
Иван Арсић	10	Течић
Зоран Ковачевић	10	Београд
Игор Ивовић	9	Крагујевац
?	9	?
Драгиша Миловановић	8	Бадовинци
Борисав Ранковић	8	Београд
Лука Рабреновић	8	Ивањица

Укупно је у 2006. години, према нашим подацима, произведено 6.057.888 кг меда. Просечно је по кошници произведено свега 17,27 кг, а просечна производња по пчелињаку 503,01 кг. Некада се говорило да се пчеларством баве старији људи и пензионери. Међутим, по наведеним подацима стиче се утисак да нам се пчеларство подмладило, јер је просечна старост пчелара СПОС-а 54,27 година. Занимљив је и податак о најстаријим и најмлађим пчеларима:

НАЈМЛАЂИ ПЧЕЛАРИ

Р.бр.	Име и презиме	Старост (год)	Место
1	Никола Јовановић	9	Деспотовец
2	Срђан Петковић	10	Пирот
3	Перица Ћурчић	11	Ивањица
4	Николић Миливојевић	12	Ваљево
5	Бранко Радовановић	12	Крагујевац
6	Зоран Јанковић	12	Баточина
7	Душан Ћуповић	13	Прибој
8	Мирко Тешић	13	Бачка Топола
9	Александар Живановић	14	Вел. Градиште
10	Адмир Дрндић	14	Сјеница

НАЈСТАРИЈИ ПЧЕЛАРИ

Име и презиме	Старост (год)	Место
Милош Ивановић	97	Бајина Башта
Здравко Малешевић	96	Шабац
Богдан Ђурић	93	См.Паланка
Ђорђе Јањатовић	93	Сомбор
Живота Новаковић	90	Чачак
Драгомир Становић	89	Аранђеловац
Раде Вукић	89	Београд
Станоје Никодијевић	89	Деспотовец
Миломир Ивковић	88	Лајковац
Срета Столић	88	Рума

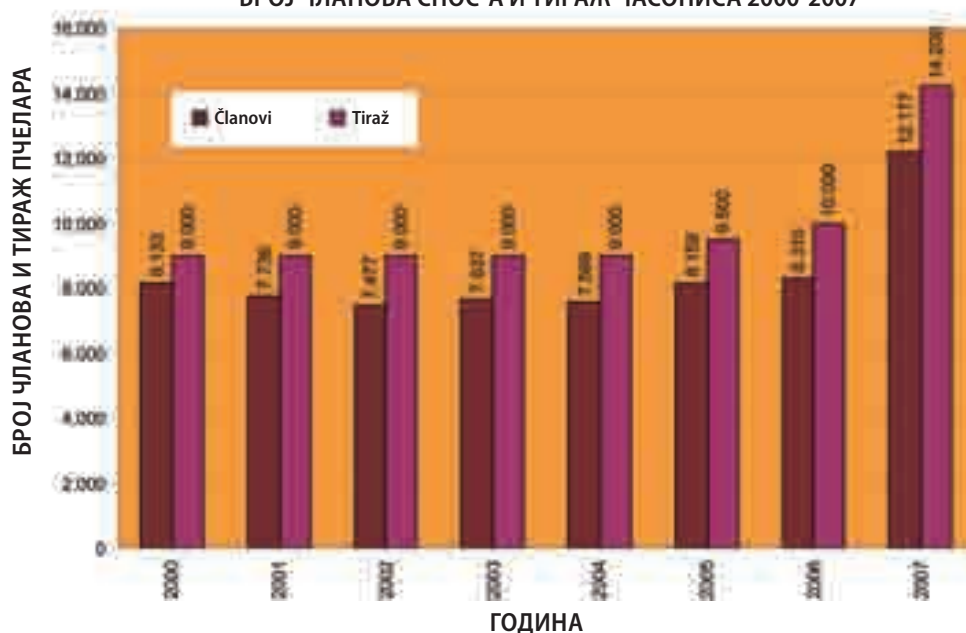
Сматрам да све наведене колеге са овог списка заслужују посебне честитке, поготово најстарији, Милош Ивановић из Бајине Баште и млађани Никола Јовановић из Деспотовца.

Ако посматрамо број чланова СПОС-а и тираж часописа Пчелар у периоду 2000-2007, можемо закључити да нам је број чланова у периоду 2000-2004. био константан или чак у благом паду, а да од 2005. године има тенденцију раста. Највећи раст је забележен у овој години, за готово 50 %. Тираж часописа је у периоду 2000-2004. био константан и изно-

сио је 9000 примерака. Од 2005. године тираж почиње константно да расте да би се ове године усталио на 14.200 примерака. Ови подаци су приказани на сл. 5.

Слика бр. 5

БРОЈ ЧЛАНОВА СПОС-А И ТИРАЖ ЧАСОПИСА 2000-2007

Важно је напоменути да се од ове године Пчелар штампа осим на традиционалном ћириличном писму и на латиничном. Тираж часописа на ћирилици је 12.500, а на латиници 1.700 комада. Латинична верзија доминантно се дистрибуира за Словенију (178), за Хрватску (275), за БиХ (469 на латиници и 620 на ћирилици), али и за многе пчеларе у Војводини. У многим друштвима пчелара и удружењима у Војводини где доминирају пчелари, припадници националних мањина (Мађари, Румуни, Хрвати и Словаци), Пчелар се доставља сагласно њиховим жељама, на латиници. Ова новина допринела је да се број чланова из оваквих средина значајније повећа. Илустративан је пример ДП Кањижа које је до прошле године имало само једног претплатника, а сада примају 30 примерака, углавном латиничних. У Суботици се број чланова повећао за 10-так процената, али око 2/3 чланова се определило да прима латиничну верзију часописа. Прошлогодишња одлука Извршног одбора да се Пчелар штампа и на латиници и да се дистрибуира и у новонастале земље бивше СФРЈ, сигуран сам да је била на месту и да је оправдала наша очекивања.

Треба још напоменути да се часопис бесплатно шаље и на адресе 91 манастира и 11 школа (пољопривредне и понека основна која има свој пчелињак и своју пчеларску секцију).

Наведени, егзактни подаци надам се да радују сваког нашег пчелара и сваког искреног заљубљеника у пчеларство. Они радују, али и стварају нове обавезе руководству СПОС-а. Сматрам веома битним да и у наредној години задржимо овај тренд раста броја наших чланова, а да чланство доставља тачне податке са својих пчелињака. Створена база података биће полазна основа за, оправдано се надам, прве праве субвенције државе према нашим пчеларима и у исто време полазна основа за приступ фондовима ЕУ, уколико наша земља следеће године потпише, већ сада парафирани споразум о придруживању Европској унији.

НОВО У

Фото: Ненал Делибос

Да није једноставно и лако идеје претворити у стварност, показало се и на примеру рада комисије за маркетинг ИО СПОС-а! Различити приступи мноштву идеја у циљу едукације широке грађанске потрошачке популације, изродили су првенац - прву акцију у представљању значаја пчелињих производа за младе и старе!

Коначно, оно што је најављено у прошлом броју нашег часописа у вези с маркетиншким активностима, добило је,

уз једногласну подршку свих чланова ИО зелено светло за изradу СПОТА намењеног потрошачима.

Сада, када су се стекли неопходни услови (никада није касно), кренули смо у једну за почетак скромнију презентацију, на најпопуларнијем медију, Телевизији и то са СПОТ-ом који ће се, према одлуци ИО, вртети најмање два месеца на првом и другом програму Јавног сервиса!

Извршни одбор је на предлог Комисије донео одлуку да се са ТВ наставе разговори о условима дугорочнијег представљања печелићних производа, и не само на националној, већ и на локалним телевизијама.

Пошто стално има приговора да се у продаји појављује фалсификован мед као и јевтини увозни медови, идеју да се у споту нагласи потрошачима да мед купују од тзв. "свог пчелара", треба подржати и оценити веома исправном, зар не?

На крају, волео бих да након пар месеци анализирамо тржиште и покушамо да сублимирамо резултате који ће тек за годину дана бити значајнији.

У име Комисије, захваљујем се председнику и члановима ИО на потпуном уважавању наших предлога.

РТС	Трајање	суб	нед	пон	уто	сре	чет	пет	суб	нед	пон	уто	сре	чет	пет	суб	нед	пон	уто	сре	чет	пет	суб	нед	пон	уто	сре	чет	пет	суб	нед	пон	Σ емисија	Σ секунди
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
Програм																																		
Јутарњи Програм	10	1		1		1			1		1		1			1		1		1			1		1		1		1		1	14	140	
Жикина Шареница	10					1								1							1							1				4	40	
Дизни	10						1						1								1							1				4	40	
Дечија емисија	10	1	1	1	1	1			1	1	1	1				1	1	1	1			1		1	1				1	1	1	19	190	
Дечија емисија	10		1					1	1							1	1		1				1		1	1			1		1	11	110	
Ово је Србија	10	1			1			1		1	1	1						1	1				1	1			1				1	12	120	
Дневно емит.		3	2	2	2	2	1	1	3	2	3	2	3	1	1	2	2	3	2	3	1	1	3	2	2	2	3	1	1	3	2	3	64	640

Шема емитовања спота

ИНФОРМАЦИЈА О УЧЛАЊИВАЊУ ЗА 2008. ГОДИНУ

Како нам се ближи крај текуће и почетак наредне године, долази на ред и питање учлањења у СПОС за идућу годину и проблем који се јавља при уносу података у нашу базу. С обзиром на то да у кратком року стигне огромна количина података, углавном на списковима који су писани руком, наравно, различитим рукописима, ми нисмо у могућности да испратимо унос тих спискова онако како они стижу поштом, јер се дешава да у једном дану стигне и по тридесетак спискова, што је физички немогуће унети за један дан. Да би се то спречило, сада ћемо покушати да Вам пружимо извесна упутства како да спискови које шаљете изгледају. Техничке могућности које ће допринети бржем уносу података ћемо и ове године побољшати, али бржи унос података ће бити могућ само уз Вашу помоћ приликом прављења спискова. Наиме, ево о чему је реч. Даћемо вам две могућности, у зависности од тога на који начин можете да припремите списак чланова за наредну годину.

1) Пре свега, молимо све оне који имају и најмању могућност да списак направе у електронској форми то тако и ураде. То значи да списак треба да буде направљен у „EXCEL FORMAT“-у, а примерак тог списка се налази на нашем сајту www.spos.info у одељку „Упутство за учлањење“. Сви који буду слали спискове у електронском облику могу да рачунају на то да ће часопис добити у најкраћем могућем року. За електронски облик списка је битно да поље „ЈМБГ“ буде јединствено, без појединачних ћелија за сваку од 13 цифара матичног броја. Такође, у пољу за одређивање писма на којем желите да добијате часопис, потребно је да обележите само оно поље шта желите, нпр. ако желите часопис на латиници, обележите само поље где пише „латиница“. Свима којима није обележено поље „латиница“, добијаће часопис на ћирилици. Такође, ако сте селећи пчелар, попуните поље „Сели“. Тако направљен списак можете послати на наш mail: spos@sezampro.yu или обичном поштом уз претходно пребацивање на диск који ћете затим послати поштом. Прилог 1, (формулар за учлањење у електронском облику):

ПРИЛОГ 1. Формулар за учлањење у електронском облику

ЧЛАНОВИ УДРУЖЕЊА или ДРУШТВА ПЧЕЛАРАза 2008. год.																
							бр. и тип кошнице				2007.			Часопис		
Р.бр.	Презиме и име	Адреса стана	Пошта	Место	Тел. 0.....	ЈМБГ	ЛР	ДБ	АЖ	Пол.	Ост.	Мед (кг)	Зимује, КО, бр.парц.	Ћир.	Лат.	Сели
1																
2																

ПРИЛОГ 2. Формулар за учлањење путем списка који није у електронском облику

ЧЛАНОВИ УДРУЖЕЊА или ДРУШТВА ПЧЕЛАРАза 2008. год.																
Чланови СПОС-а за 2008, а били су у СПОС-у и у 2007, без икаквих измена																
бр. и тип кошнице											2007.			Часопис		
Р.бр.	Презиме и име	Адреса стана	Пошта	Место	Тел. 0.....	ЈМБГ	ЛР	ДБ	АЖ	Пол.	Ост.	Мед (кг)	Зимује, КО, бр.парц.	Ћир.	Лат.	Сели
1																
2																
Чланови СПОС-а за 2008, а били су у СПОС-у и у 2007.години, са одређеним изменама																
1																
2																
Нови чланови СПОС-а																
1																
2																

2) За све оне који нису у могућности да списак припреме у електронском облику, списак би морао да изгледа овако: пре свега, то је исти формулар као да се ради у електронском облику али је другачије конципиран (прилог 2). Наиме, списак мора бити подељен у три дела, тј. чине га три табеле. У првом делу списка или првој табели, која носи поднаслов: „Чланови СПОС-а

за 2008, а били су у СПОС-у и у 2007, без икаквих измена“, су сви они који су били чланови СПОС-а и у 2007. години, а да при учлањењу у СПОС за 2008.годину, у њиховим подацима нема никаквих измена. У другом делу списка или другој табели, која носи поднаслов „Чланови СПОС-а за 2008, а били су у СПОС-у и у 2007.години, са одређеним изменама“, (а под тим изменама се мисли на нпр. број кошница, адреса, катастарска општина и број парцеле где пчеле зимују или било која друга измена у односу на прошлу 2007.годину, која се уписује у одговарајуће поље), су сви они који су били у СПОС-у и у 2007.години, а сада, приликом учлањења за 2008. годину, пријављују било коју измену података који се траже. Трећи део списка или трећа табела, носи поднаслов „Нови чланови СПОС-а“. У трећем делу списка или трећој табели, су они будући чланови СПОС-а, који то постају први пут, тј. нису били у СПОС-у ранијих година или су били пре 2007.године. У прилогу 2 можете видети како би списак морао да изгледа.

Поштоване колеге пчелари, молимо вас да приликом прављења списка (ако није у електронској форми) испоштујете ово упутство из Прилога 2, јер нама, у Стручној служби СПОС-а олакшавате унос података, а тиме и брзину уноса података па ће самим тим то за последицу имати и брже стижање Вашег и нашег часописа „Пчелар“ до сваког од Вас, појединачно. С надом да ће нам идућа година бити још боља од ове, примите пуно срдечних пчеларских поздрава од оних који су ту због Вас. Поздрав из СПОС-а.

П.С. Молимо Вас да избегавате појединачне уплате чланарине, али ако је и то неопходно, пре уплате обавезно позовите Стручну службу и информишите нас о тој уплати како би је могли књижити на одговарајући начин. Такође, сва друштва/удружења код којих је дошло до промене особе за контакт са СПОС-ом (председник, секретар, благајник и сл.) то би требало да јаве како би СПОС ажурирао своје податке, а све у циљу лакше комуникације и тачнијег преноса информација

Стручна служба СПОС-а.

УПУТСТВО ЗА ПРЕТПЛАТУ НА ЧАСОПИС ИЗ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ФЕДЕРАЦИЈЕ БИХ

1) Сви који желе часопис „Пчелар“ и у наредној, 2008. години, а живе у Републици Српској, то могу, осим директном уплатом 32 евра на рачун СПОС-а и добијања појединачног часописа на кућну адресу, да остваре на следећи начин. Потребно је да се јаве Удружењу пчелара „Семберија“ у Бијељини, ул. Галац 66, тел. ++387 055 206 452 или ++387 55 205 491 и траже г. Милорада Тешића, секретара бијељинског удружења. Претплата износи 44 КМ (22 евра). Часопис ће бити слат из Београда у „М“ врећама (при чему у једној врећи мора бити најмање 100 часописа) у Удружење пчелара „Семберија“ у Бијељини, одакле ће бити даље дистрибуиран до претплатника у Републици Српској. Дакле, сви заинтересовани треба да се јаве на наведену адресу и телефон.

2) Сви који желе часопис „Пчелар“ и у 2008. години, а живе у Федерацији БиХ, до њега ће доћи, осим директном уплатом 32 евра на рачун СПОС-а и добијања појединачног часописа на кућну адресу, на исти начин као и у 2007.години. Дакле, потребно је да се јаве Савезу пчелара Тузланског Кантона, ул: Стари град 9, 75000 Тузла, тел. ++387 035 263 502, ++387 061 567 115, ++387 061 292 074, ++387

061 937 977 или на e-mail: ugptuzla@inet.ba. Контакт особа је г. Фехро Мустабашић. Претплата за Федерацију БиХ износи 44КМ (22 евра), и може се уплатити на рачун: НЛБ Тузланска банка, број рачуна: 1321000309643117, прималац: Савез пчелара Тузланског Кантона. Часопис ће бити слат из Београда у „М“врећама (при чему у једној врећи мора бити најмање 100 часописа) на горе наведену адресу, а одатле ће се даље дистрибуирати до појединачних претплатника.

Ако се заинтересују друга удружења пчелара, осим два наведена, и то не само у Републици Српској или Федерацији БиХ, да преузимају часопис који се из Београда, осим слањем на кућну адресу, може послати само у „М“ врећама и даље га дистрибуирати својим члановима, уз обавезу да у врећи мора бити најмање 100 часописа, могу да се јаве на адресу: Савез пчеларских организација Србије, Молерова 13, 11000 Београд, тел. ++381 11 2458 640 или на e-mail: spos@sezampro.yu како би се договорили о евентуалној будућој сарадњи.

Свим нашим читаоцима желимо срећну и успешну Нову годину.

Савез пчеларских организација Србије

ПИСМО ПЧЕЛАРИМА ЗА ДЕЦЕМБАР

„У децембарске вечери пчелар има прилику да размишља о пчеларству и са теоријске тачке гледишта. Добро је разрачунати се са оном гомилом утисака, које смо стекли у току интензивног летошињег пчеларења. Децембарске вечери су врло погодне за про-чишћавање скупљених сазнања. Све што смо чули ове године, неће нам бити потребно за идућу. Нико се неће у идућој години послужити целокупним резервоаром оних понуда, које су нам уклепали у главу добронамерни пчеларски писци и „стручњаци“...

...Ја лично читам и чујем свакојаке пчеларске новости, али мало што од њих уводим у своју праксу. Морам да вршим један строг избор. Тако су ме, уосталом, научили старији, искуснији пчелари и тако ми диктира сама пракса. Неприлично би било сазнати за једну новост, па одбацити раније стечено искуство на рачун ње. Новост треба полагано и опрезно уводити у већ уобичајену праксу. Ко опет никако не жели да уводи новости у своју праксу, тај је типични конзервативац. Ни претерана конзервативност, ни претерано увођење новотарија није за препоруку. За препоруку је да се новости полагано и смишљено уводе...”

Др Сима Грозданић
Пчеларско писмо за децембар
ПЧЕЛАР, децембар 1934. год.

Децембарске посете пчелињаку

У овом месецу су честе велике снежне падавине, поготово у вишим пределима. Не треба се плашити да ће снег који се задржава на полетаљки затворити лето и да у кошницу неће допирати ваздух. Свеж снег је растресит и порозан, па кроз њега ваздух лако пролази, тако да пчелама у кошници због тога не прети опасност. С друге стране, топли ваздух из кошнице помало излази напоље кроз лето и диже се уз предњу страну, при чему отапа снег уз зид кошнице изнад лета. Тиме је обезбеђен додатни простор за „дисање“ пчелињег друштва у кошници. Проблем може да настане кад снег престане да пада па дневне температуре буду изнад

0°C, а увече нагло захлади и наступе ноћни мразеви. У таквој ситуацији, због отопљеног снега, с крова кошнице цури вода на полетаљку и ту почиње да се леди, услед чега постоји могућност да лед потпуно затвори лето па да настану проблеми. Зато, и кад снег прекрије околину, пчелињак треба повремено посећивати. Препоручљиво је, кад падавине престану, а дневне температуре мало порасту, да пажљиво очистимо снег с кровова и полетаљки кошница.

Савијене и поломљене гране под теретом снега

Кад пада влажан („југов“) снег, он се задржава на гранама дрвећа, оптерећујући и савијајући их. Због тога гране могу да се сломају, да тресну на кошницу и узнемире пчеле. Зато у таквим ситуацијама треба посетити пчелињак и савијене гране растерити, отрести снег с њих. Ако се у овом периоду, а нарочито при великим мразевима, деси потресање кошница и грубо узнемиравање пчела, пчелиње друштво може да страда. Наиме, због потреса и узнемиравања пчелиње клубе може да падне са рамова на подњачу, при чему ће се растурити и одвојити од хране. Због расхлађења и ниских температура, пчеле не могу да се врате на рамове па су осуђене на пропаст. До истих проблема може да дође и ако пчеле узнемиравају детлићи и жуње, затим живина и неке крупније домаће животиње ако продру у пчелињак. Зато пчелињак треба да је добро ограђен, а птице, које су законом заштићене, треба растеривати.

Зимско премештање кошница

Ако је пчелињак зазимљен са понеким празним местом, а желимо да нам кошнице буду груписане, или желимо да „препакујемо“ пчелињак на неко друго, обличје место, онда је наступајући период прилика да то учинимо. Кад је дуже време хладније, па протекне двадесетак дана од задњег излетања пчела, кошнице можемо да премештамо на друга места у пчелињаку, без бојазни да ће се пчеле, ако ускоро буду излетале, враћати на старо место, јер су у међувремену стари положај „заборавиле“. Кошнице се премештају без потресања, веома пажљиво и обавезно на рукама. Ово не треба радити при великим мразевима, већ искористити дане са температуром од 0°C до +5°C.

Почетак легла

Приближавањем времена за почетак полагања јаја, температуру у центру клубета пчеле повећавају на 32–34°C. Пчелиње друштво средње јачине, у време кад нема легла, троши дневно око 20–25гр меда. Појавом легла потрошња хране се повећава око два пута. У периоду хладнијег времена добро дођу топли дани повремено, које пчеле искористе да излете на прочисни лет да би испразниле измет из задњег црева. Интересантно је да су у стара времена пчелари проналазили у шумама дупље са пчелама, према мрљама од њиховог измета, које су се виделе на снегу.

Почетак продужавања дана, крајем децембра, пчелама непогрешиво „указује“ на приближавање пролећа, односно скору појаву расцветалог медоносног биља. У њима се јавља инстинкт за јачање заједнице, како би, кад дође време, што успешније искористиле пашу и створиле потребну залиху хране. Продужавање дана је сигнал на који пчеле реагују

издашнијим храћењем матице млечом. Због појачане исхране, код матице се поново активира функција јајника и она поново почиње да полаже јаја. Прво полаже мали број дневно, а затим се количина постепено повећава. Зона легла се формира испод површина са храном, по правилу у предњем делу станишта, до лета, јер је ту и доток свежег ваздуха. Појавом легла, још више долази до изражаја природна особина пчела да граде уске, а високе сатове и да смештају резерву хране у горњој зони сатова у којима је и легло. Пчеле се „везују“ за зону легла, и при ниској спољној температури неће напустити ту површину, ни под којим условима. У природном станишту, храна је изнад легла, и пчелама је увек „на дохват руке“. Како се ћелије са храном празне, тако се и површина са леглом постепено шири на горе. Првог дана матица снесе мали број јаја, свега 10–20. Све залежене ћелије чине једну целину – мали издужени круг. Матица постепено убрзава полагање јаја, залежући суседне ћелије. Тако се из дана у дан повећавају површине са леглом. Облик зоне легла у природном станишту је вертикално елипсаст, исти као и облик зимског клубета, само што је, наравно, увек од њега мањи, док је у савременим кошницама најчешће у облику положене елипсе. Када залеже површину пречника око 7–8цм на првом сату, матица прелази на суседни, на којем, наспрам већ залежене површине, у припремљене ћелије почне да полаже јаја, а затим, ширећи легло на првом сату, прелази на исти начин на други, суседни сат. Даље, наизменично на сва три рама шири површине легла, прелазећи постепено и на спољне површине бочних сатова, па затим и на следеће рамове.

Почетак легла у природном станишту и у савременој кошници

О ПЧЕЛАМА С ЉУБАВЉУ

Децембарска хладноћа и влажна магла спустиле се долином Јадра. У њој ми је пчеларска кућа и део пчелињака. Неповољно је то место за зимовање пчела, али пчеле не могу да уложе протест. Протестује само моја савест, јер слободно живљење пчела је илузија. У стварности сваки пчелињак је њихов резерват без видљивих ограда. Да су пчеле одлучивале о месту зимовања, сигурно не би биле ту, већ на пропланку где су њихове срећније другарице и где сам се и ја, у ово младо зимско јутро упутио.

Свака средина има свој глас. Планински превој ме дочека с гласом ветра. Свирао је на жицама замршеног грања шуме која му је одузимала снагу да заштити кошнице и пчеле. У њиховом клубету све је подређено социјалној заједници за коју се по потреби свака пчела безрезервно жртвује. Хармонија те породице је толико фасцинантна, да све што се у њој дешава као да није стварност! Истовремено све је једноставно и савршено као у космосу. Не знам тајне клубета, па ми остаје само да му се дивим. Обавијено претећом хладноћом што продире где год хоће, осим кроз плашт пчела, којим оне у центру клубета чувају вечито лето!

Захваљујући њему, пчеле своју „дијапаузу“ (прекид у размножавању) користе за годишњи одмор. У њему се заједно са матицом, „подмлађују“ и спремају за обнову своје

заједнице. Због тога, свако узнемиравање им наноси штету. Изузетак је антиварозни третман, због којег сам управо дошао. Накапавање оксалне киселине по улицама пчела је, по мом мишљењу, један од ефикаснијих начина да пчеле ослободимо од дуго живеће варое. Од тада па све до појаве првог легла, пчеле у клубету су довољне саме себи. Обиласци пчелињака и отклањање непредвидивих последица екстремних зимских услова, увек су за препоруку, као и обавезна анализа прошлогодишњег вођења пчелињака и доношење плана рада за наредну пчеларску годину.

Зато, док су пчеле у релативном мировању, искусни пчелари реновирају инвентар, набављају сатне основе, припремају оквири и пласирају пчелиње производе. За то време потенцијални пчелари су у дилеми - како почети? За пчеларење је потребно знање и почетни капитал, а и једно и друго им често недостају. Мој савет је: ако нисте алергични на увод пчела, а с љубављу говорите о њима, све друго се временом постиже.

Први контакт са пчелама један од почетника остварио је на мом пчелињаку. Препоручио сам му да пре уласка у зону масовног излета пчела лице заштити пчеларском капом. Бојажљиво је прилазио првој кошници. Говорио сам му: Користи благ млаз дима и преко полетаљке успостави комуникацију са пчелама. Сачекај мало да пчеле одреагују на димно изненађење. Без наглог покрета подигни и одложи кров и поклопну даску кошнице. Пчеле спремне на одбрану опет укроти са мало дима. Сад користи пчеларски нож и пажљиво извади предзадњи оквир са пчелама. Оне се увек мало буне кад их прекидамо у раду, али се брзо прилагођавају и настављају започето.

Ја причам, а он се загледао у пчеле и оквир са саћем пред собом, пун дарова природе чији опојни мириси носе позитивну енергију те многочлане и хармоничне пчелиње породице. Фасциниран тим, за њега необичним призором, још не схвата да је у свету пчела и да постаје део тог света.

Збунио се кад сам му рекао: „То је од сада твој рај. Срећно ти пчеларење!“

И започео га је омогућивши пчелама да се благовремено и квалитетно припреме за зиму. Сад, док зима испробава своје чаролије, треба стицати теоријска знања. Треба набавити и кошнице, али које? Пчелама би највише одговарало живо стабло са шупљином довољном за њихов развој и складиштење резерве хране. Таква или слична станишта одушевљавају хобисте, који од пчеларења очекују искључиво задовољство. Да би гајење пчела било профитабилно неопходне су савремене кошнице. По мом мишљењу, једино вертикалне настављаче (ДБ, ЛР, Фарар) компромисно задовољавају и пчеле и пчеларе.

Ове кошнице изнедрила је пчеларска пракса и оне трају као евергрин музика. И препоручене вертикалне настављаче, данас најчешће нису у својим првобитним димензијама. Њихове модификације условљене су расом пчела, временским и пашним околностима, техником пчеларења, потребама заштите пчела, могућностима пчелара и много чиме другим. Зато сваку кошницу прихватите као савремен алат, а на вама је да знате занат. Погрешно је мишљење да од типа кошнице зависи успех у пчеларству. Богата паша и правилно усмеравање рада пчела напуниће сваку кошницу медом. И поред те истине, сваки тип кошнице према својим карактеристикама одговара појединим категоријама пчелара. Зато без намере да утичем на било чије одлуке, изнећу своје мишљење, засновано на дугогодишњој пчеларској пракси са сва три типа вертикалних настављача.

Аматерима (до 100 кошница) којима је пчеларство допунска делатност, препоручио бих модификовану десеторамску ДБ кошницу у којој у брдско-планинским пределима пчеле успешније зимују. Ако су вам могућности и пчеларско знање изнад просечних и желите да се професионално бавите пчеларством, стандардна или модификована ЛР (са фараровим медиштем) биће добар избор.

За праве znalце живота и рада пчела, којима је пчеларење изазов, или наука којом се баве, фарарова кошница омогућава највише.

Функционалност свих кошница зависи од стандардних мера и прецизности израде. Најквалитетније су од смрековог дрвета

заштићене еко бојама на воденој бази.

Подњаче и делови изнад медишта треба да буду у савременом тренду према потребама пчелара. Кошнице са квалитетном мрежастом подњачом омогућиће ефикасније третмане против варое и безбеднију сеобу пчела, а функционално збежиште неопходно је у одржавању микро климе и прихране пчела. Због свега наведеног, и много чега другог, избору кошнице и њеном квалитету треба посветити посебну пажњу, јер прави избор омогућава ефикасност и задовољство у пчеларењу.

Уместо закључка цитираћу групу пчелара који ми пишу: „Читајући ваш серијал закључујемо да и ви, као и већина пчелара, истичете сопствени приступ пчеларењу. Ко је у праву?“

Поштоване колеге пчелари, своје пчеларско усавршавање увек сам прилагођавао природном понашању пчела и научно доказаним истинама. И овај серијал је на тим основама, али из мог угла. Сви пчеларимо у различитим условима и сходно њима користимо сопствену, проверену пчеларску праксу. Зато сваки успешан пчелар има своју пчеларску истину и свака од њих обогаћује свеукупно пчеларско знање!

Уколико и ви желите да једнога дана допринесете том знању, пчеларите у складу с природом свог окружења, али тако да не спутавате природно (урођено) понашање пчела! Оно је било прошлост и оно је садашњост савременог пчеларења. Оно ће бити путоказ свим будућим генерацијама пчелара.

Време ће мењати кошнице и пчеларе, само ће пчеле увек остати исте!

ПУТЕВИ ПРОДАЈЕ ПЧЕЛИЊИХ ПРОИЗВОДА

Шему продаје пчелињих производа је врло једноставно нацртати, али да би се она спровела неопходно је испунити одређене услове.

Да би пчелар пошао у продају било којим од наведених путева потребно је да се придржава важећих закона и правилника. Два су закона најважнија, а односе се на узгајиваче животиња: Закон о сточарству и Закон о ветерини са низом правилника који детаљније дефинишу законске одредбе.

1. Свако лице које се бави пчеларством треба да поседује део земље на којој се налазе пчеле и на које плаћа порез. (Овај услов се може испунити и узимањем земље у закуп и преузимањем обавезе плаћања пореза. Ако пчелар не плаћа никакав порез, тада се приликом продаје цена умањује за износ пореза, односно 8%). Земља је основ за регистрацију пчелињака као место где пчеле зимују.

2. На том простору се и региструје пчелињак код надлежне ветеринарске инспекције.

3. Да би продавао своје производе, пчелар мора да има регистрован објекат за прераду и дораду меда и пчелињих производа.

Наиме, ветеринарски инспектор узоркује мед ради анализе квалитета само у

регистрованим објектима. Без анализе, тј. доказа о исправности меда и пчелињих производа, они се не могу (не би могли) нигде продавати.

Намера аутора овог текста је да се детаљније позабави објектима за прераду и дораду меда и пчелињих производа онако како је успео да протумачи Правилник и можда помогне пчеларима да лакше спроведу ову законску обавезу.

Разликујемо три врсте објеката и то: 1. Објекат при домаћинству, 2. Објекат занатског типа и 3. Објекат индустријског типа. Објекти се разликују по величини, броју одељења, опремљености, капацитету и неким другим аспектима.

За пчеларе који као физичка лица, пољопривредници, желе да продају своје производе обавезан је објекат при домаћинству, док се остали објекти односе на правна лица. Како треба да изгледа и од чега треба да се састоји објекат при домаћинству, регулисано је Правилником (Сл. лист бр. 53 из 1989. године).

Препорука аутора текста је да сви који се одлуче да приступе изградњи или адаптацији простора за објекат за дораду и прераду меда при домаћинству прво прочитају Правилник, односно део који се односи на објекте при домаћинству, а затим се кон-

султују са локалним ветеринарским инспектором. Ово друго је значајно јер право тумачења Правилника имају инспектори и врло је важно да их консултујемо пре почетка радова како не бисмо касније имали непотребних трошкова за преправке објекта. Уколико се објекат уради по препоруци инспектора најчешће Комисија прихвати без већих замерки. После консултација и усаглашавања, пчелар приступа изради тлоцрта објекта, који прилаже уз захтев за регистрацију. Цртеж може да уради и пчелар са учртаним положајем куће и објекта, називом појединих просторија у одговарајућој сразмери.

Захтев се подноси Министарству пољопривреде, водопривреде и шумарства преко локалне ветеринарске инспекције. У инспекцији се добију потребни бројеви жиро рачуна и износи који се морају уплатити приликом подношења захтева. Потом Министарство обавештава пчелара о образовању Комисије за проверу испуњености услова, као и о њеном саставу (три члана). Најчешће председник комисије или локални ветеринарски инспектор (он је увек у комисији) обавештавају пчелара када ће доћи да провере услове из правилника. Комисија долази, прави записник и предлаже издавање Решења о испуњењу услова или даје рок за отклањање недостатака, ако их има.

Пре добијања решења од Министарства, пчелар склапа уговор са Ветеринарским институтом који ће контролисати здравствено стање пчела. На основу записника Комисије Министарство издаје решење о испуњевању ветеринарско-санитарних услова за дораду и прераду меда при домаћинству. Са овим Решењем пчелар може да продаје мед пакован у мање јединице, од куће, на пијаци, на сајмовима и прерађивачким фирмама. Са Решењем о испуњавању ветеринарско-санитарних услова за дораду и прераду меда при домаћинству, пчелар може да пакује мед у мање јединице (1 кг, ½ кг итд) али мора да се придржава другог Правилника који се односи на квалитет меда и других пчелињих производа (Службени лист СЦГ број 45 из 2003). Тај Правилник дефинише захтеве квалитета

меда и других пчелињих производа као и начин декларисања производа.

Члан 3. Правилника каже:

Ако за поједине производе није другачије прописано, производи које произвођач ставља у промет у оригиналном паковању морају на омоту, паковању, суду или налепници имати декларацију која садржи следеће податке:

- *назив производа или његово трговачко име ако га производ има,*
- *назив и седиште произвођача или увозника,*
- *датум производње и рок трајања, односно податак употребљиво до (за производе са роком трајања до три месеца уписује се дан и месец, а за производе са роком трајања преко три месеца – месец и година) - (рок трајања меда је 2 године)*
- *нето количина (маса, запремина) производа*
- *за мед – ознаку према пореклу медоносне биљке, односно других медоносних делова биљака (нпр. цветни мед или липов мед) и ознаку према начину добијања (нпр. врцани или мед у саћу и сл.)*

Правилником су одређени и параметри о квалитету меда, односно хемијски захтеви које мора да испуњава. У нормалним условима сваки природни мед те услове испуњава, али мора се обратити пажња на:

- врцањем недовољно зрео мед (хелије саћа нису заклопљене) проценат воде може бити већи од дозвољеног, а временом у таквом меду почиње процес алкохолног врења.

- Одлагање изврцањог меда у неадекватну амбалажу може довести до његовог загађења. Код куповине амбалаже за мед тражити од произвођача сертификат да је амбалажа погодна за употребу у прехрамбеној индустрији, тј. да се мед може у њој лагеровати.

- Одлагање амбалажираног меда у неадекватан простор (утицај високе температуре) такође може довести до погоршања хемијских параметара меда.

Узимајући у обзир све наведено, закључујемо да је потребно имати адекватан простор за врцање и чување меда, а тиме сам и почео.

ТИХА ЗАМЕНА МАТИЦА

Тиху замену матице обаве пчеле кад осете да матица не може да донесе довољно квалитетних јаја, сразмерно инстинкту пчела у циљу биолошког развоја или одржања заједнице. То се најчешће дешава кад је матица стара или болесна, или ако јој је то генетски наслеђена особина. У пракси су познати и поступци појединих пчелара да матици намерно секу крила или ноге како би заједница ушла у процес изградње матичњака тихе замене. То су нехумани поступци, законом забрањени у многим земљама, па и у нашој, али се његово поштовање може тешко контролисати и санкционисати.

Чекање старих, болесних и оштећених или матица генетски склоних да буду тихо замењене свакако је посао високог ризика јер тај процес може бити обављен и касно у јесен или у рано пролеће кад нема трутова, па ни услова за њихово спаривање. За све време боравка оваквих матица у кошницама пчелиње заједнице ће стагнирати у развоју све док млада матица не преузме посао старе. Какве ће особине имати пчеле изведене из јаја младе матице остаће непознати све док се не изведе неколико њених генерација што је свакако ризик код пчела које нису прошле вишегодишњу селекцију.

Да је добијање матица из матичњака тихе замене непоуздан метод закључујемо и из следећих чињеница:

Матичњаци тихе замене могу се појавити и у кошницама са релативно младом и квалитетном матицом. Ово ће се десити или због блокаде плодишта или због других разлога поремећаја биолошке равнотеже и функционисања заједнице, па кад се те околности промене, те матичњаке пчеле саме поруше и матица настави да обавља своју функцију. Ако ове матичњаке чекамо да сазру да бисмо их искористили, најчешће их нећемо дочекати.

Ако смо упорни и сачекамо да се у пчелићем друштву млада матица излеже из матичњака тихе замене, не значи да ће се она сигурно оплодити и преузети улогу ста-

ре матице. Ако су у периоду биолошког нагона за спаривање, лоши временски услови, може се десити да нестане и млада матица, али због изнемоглости и стара. У кошници ће се појавити пчеле које ће почети да носе неоплођена јаја и то би био почетак пропадања заједнице. То се често дешава код заједница које су се ројиле и у којима увек после ројења остаје млада, неоплођена матица, или ако се матица у друштву замењује додавањем зрелог матичњака. Није проблем то што младу матицу на путу ка спаривалишту може затећи временска непогода, птица пчеларица и сл. колико то шта ће младу матицу за време дужег периода лошег времена пчеле у јачим заједницама присилно "изгонити" на оплодњу и при том је укључавати па и убити, или ће млада матица за то време "прегорети" и после извесног времена почети да носи неоплођена јаја, односно постане трутоша.

То говори да је матице потребно на време мењати и не чекати на њихову тиху замену јер ће штетне последице бити многоструко веће од евентуално добијених пар матица из матичњака тихе замене.

Ако, међутим, набавимо или одгајамо младе матице и додамо их у пчелиња друштва, а оне после извесног времена уђу у процес тихе замене, запитајмо се зашто пчеле у тим заједницама желе да их замене.

Први разлог је свакако у видљивим деформитетима матице као што су деформи-

Одгајивачка друштва

Фото: Јулија Петровић

сана крила, парализована нога или здепаст абдомен, оштећена стопала због неодговарајућих отвора на мрежици кавеза и сл.

Други разлог је у недовољној и неквалитетној исхрани матичне ларве у одгајивачкој заједници. Недостатак квалитетног млеча може бити изазван недовољним бројем младих и виталних пчела старих 8-15 дана али и несразмерно великим бројем узгајаних матичњака у односу на снагу одгајивачког друштва. Уколико у природи нема добре поленске паше и ако се при том полен не додаје кроз исхрану одгајивачке заједнице, пчеле ће лучити мање млеча којим ће хранити матичне ларве. Пролећни полен је квалитетнији од летњег и зато га треба сачувати и лети додавати кроз исхрану одгајивачких заједница.

Трећи разлог је прехлађивање матичњака у фази њиховог одгајања. Матице из прехлађених матичњака легу се дан, два па и три дана касније од оптималног времена, а самим тим и касније се спарују, а у тиху замену улазе 15-30 дана од њиховог уматичавања. Да се матичњаци не би прехладили одгајивачко друштво мора бити довољно јако да у случају већег захлађења обезбеди оптималну температуру и влажност у зони одгајања матичњака. Често је потребно и додатно утопљавање друштава. Зрели матичњаци из одгајивачких друштава се ваде један дан пре извођења матица и одмах додају у оплодњаке у којима мора бити довољно пчела за оптималне микроклиматске услове и правилно извођење младих матица.

Излагање матичњака температурама изнад 35°C, а посебно јаким сунчевим зрацима, условиће угинуће матице у матичњаку или лепљење крила за растопљен восак од којег је изграђен матичњак. Уколико се из таквих матичњака и излегу матице оне ће бити инвалидне, и ако се оплоде веома брзо ће ући у тиху замену.

Грубо и неспретно руковање матичњацима приликом прегледа, стресања пчела или одвајање матичњака са летве оквира, ношење и додавање у оплодњаке може изазвати оштећења ногу и крила матице па ће због тога матица ући у тиху замену.

Узнемиравање пчела у оплодњаку или нуклеусу од 4. до 14. дана, од дана додавања зрих матичњака, често може изазвати ук-

Фото: Јоана Петровић

Правилно руковање са зрелим матичњаком лупчавање младе матице. И ако се на њој не виде физичка оштећења, матица доживљава стрес од којег се тешко опоравља што може узроковати њену тиху замену.

Младе матице које се након преношења хватају, обележавају и стављају у кавезе често доживљавају јаке стресове због којих могу угинути, а ако се то и не деси касније, када се додају у јаке пчелиње заједнице, неће дуго или уопште неће почети да носе. Често и кад почну да носе иду у процес тихе замене. Најбоље је младу матицу у оплодњаку не узнемиравати, а поготову хватати док не снесе бар 2-3 хиљаде јаја и док најмање половина јаја на пређе у ларве.

Лоше време у периоду спаривања матица може неповољно утицати на њихов квалитет иако су испоштовани сви нормативи приликом њиховог одгајања. Познато је заправо да млада матица више пута излеће на оплодњу. Ако јој временски услови не дозволе да, после једног или два излета, поново излети, после 3-4 дана лошег времена она почиње да носи, али ће због недовољно примљених сперматозоида после неколико месеци ићи у тиху замену, или ће постати трутоша.

Уколико се оплођене матице дуже држе у транспортним кавезима такође ће постојати услови за њихову тиху замену.

Ако се приликом додавања матица у пчелиње друштво кошница отвара, задимљава или на било који начин узнемирава пре него што од новоодате матице имамо бар једнодневне ларве, пчеле ће веома често ук-лупчати матицу да би је сачувале и при том је оштетити, или ће матица доживети стрес. Зато може доћи до њеног губитка или брзе

тихе замене. Да се ово не би дешавало треба поштовати најмање три правила:

- да пчелиња заједница, којој ће се додати матица, буде претходно обезматичена 6-12 сати;

- да се сразмерно снази заједнице извади (главом ексера и сл.) сувишно медно тесто из кавеза тако да матица може из њега да изађе за 2-3 дана;

- да се најмање 5 дана од изласка матице из кавеза пчеле у кошници не узнемиравају, да се кошница не отвара осим приликом пажљивог прихрањивања. За то време не селити, не третирати, не димити, не косити траву око кошнице.

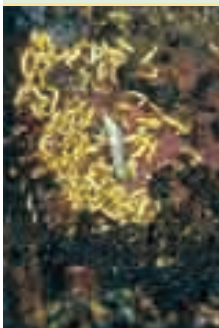
Велики узрочник тихе замене матица је најподмуклија болест одраслих пчела па и матица нозема. Уколико се матице узгајају или буду додате у пчелиње заједнице оболеле од ноземе, пре или касније и матице ће оболети. Последица те болести код матица ће узроковати потпуно или делимично зачепљење јајовода, смањење продуктивности и скраћење животног века. Матице излежене из матичњака тихе замене оболелих заједница такође ће оболети па ће процес тихе замене у њима константно трајати. Због тога је потребна стална контрола те болести, а посебно на пчелињацима где се производе матице за тржиште, као што се то ради у "Апицентру" где се осим званичних ветеринарских прегледа много чешће интерно прегледају у сопственој лабораторији.

На крају треба рећи да има још много норматива које треба испоштовати да би се добио и очувао квалитет младих матица. Треба обратити пажњу да се матице не стављају у некавалитетне кавезе, да се не превозе у возилима у која улазе издувни гасови, да не буду изложене ниским или високим температурама или сунчевим зрацима, да не буду у просторијама са разним хемикалијама, да их не нападну мрави и сл.

За успешан процес узгоја, чувања и додавања младих матица неопходно је поштовање норматива јер се само тако уз претходну дугогодишњу селекцију може доћи до високопродуктивних матица које ће кроз своје двогодишње стабилно ношење обезбедити увек јака и снажна друштва, чиме се обезбеђују услови за интензивно и рентабилно пчеларење.

1. Ларва мале кошничине бубе. Обратите пажњу на кичмене израслине на леђима леве ларве и шест изражених ногу на десној

2. Крупна ларва воштаног мољца пуже преко бројних ситних ларви мале кошничине бубе. Теже их је разликовати кад су приближне величине

3. Мале кошничине бубе на кованици од једног цента

Касних деведесетих, кад сам сазнао за мале кошничине бубе у САД нимало ми није било драго. Њихов утицај се није могао утврдити, али је забрињавао. Тешило ме је то што сам своје пчеле спасао од свих напада.

Последњих година имам бубе у кошницама у Северној Каролини. Желим да своје искуство поделим с вама и да приложим фотографије њихових фаза развоја. Надам се да ће пчелари научити да се чувају од ових буба, поготово тамо где још нису откривене. Фотографије показују ситне детаље који се не могу пронаћи у литератури.

Како их препознати? Обично су црне, али могу бити и светло браон, и временом потамне. Око 6 мм су дуге и 3 мм широке, међутим, њихова величина варира у зависности од тога колико им је хране било доступно док су биле у стадијуму ларве. Довољно су мале да могу да се провуку кроз мрежу или кроз жице на дну. Антене су им повијене уназад, испод главе, и изгледају као да на крајевима имају квачице. Називамо их сломљеним антенама и обично вам је потребна лупа да бисте их видели.

Постоје и друге бубе које су налик на ове, међутим, то нису мале кошничине бубе. Вероватно су то само прождрљивице које су и до сада живеље у кошници непримећене, све док пчелари нису сазнали за малу кошничину

МАЛЕ КОШНИЧИНЕ БУБЕ

ПРЕПОЗНАЈТЕ НОВУ ПОШАСТ У КОШНИЦИ

4. Бочни поглед на заобљено тело бубе (доле десно). Ове су светло браон нијансе

бубу. Не само да одрасле јединке могу бити замењене за неке друге већ и у стадијуму ларве она подсећа на ларву воштаног мољца. Наравно, постоје карактеристичне разлике. Оне дуж лећног дела имају зашиљене израслине које подсећају на кичму, што код воштаног мољца нема.

Бубичина ларва има јасно издефинисане ноге и главу (сл. 1 и 2). Обично је крем боје, но понекад је и светло браон ако је пузала кроз слуз коју производи њено тело. У кошници можете пронаћи и ларву муве, нарочито ако се затекло неко труло легло, но и она се разликује умногоме од мале кошничине бубе. Ако пронађете сумњиве ларве потражите стручну помоћ.

Одрасле јединке је тешко открити пошто су ситне и приликом отварања кошнице беже од светла. Њихова типична места за скривање су углови кошнице, крајеви ханеманове решетке и испод смећа на дну. Врло их је тешко открити због скривања, поготову кад их је само неколико у великој пчелињој заједници. Слика 5 показује их окупљене у најмрачнијем углу посуде као што се могу затећи у кошници. Док год је у посуду светло уперено у њих оне се не мичу, а и нема места за скривање.

Кад покушавам да избројим бубе у кошници морам знати колико их је у саћу, у ћошковима и на дну. Потрага за бубама које су у саћу прекривене пчелама је веома тешка. Ево како ја то радим. Рам држим усправно, за горње углове, протресам саће док половина или две трећине пчела не отпадне. (Радите то изнад нечега што ће спречити пчеле да гмижу по земљи.) Није

неопходно да отресете све пчеле са саћа. Већина буба ће се задржати у ћелијама. Потом држите рам хоризонтално изнад листа новина које сте ставили на другу кошницу или неко погодно место. Лагано ударите рам о површину кошнице како би бубе отпале са ћелија на папир. Док пчеле беже у разним правцима пазите на бубе.

Осим што ће их пронаћи, пчелар мора и да их сакупи ради идентификације, а то није нимало лако. Бубин оклоп је клизав чак и кад је сув. Понекад ми исклизне између прстију. Не само да се тешко скупљају због своје сићушности, већ је и облик њиховог тела проблем (сл. 4). Имају облик чиније окренуте наопако, а пошто су, уз то, и клизаве, није их једноставно одвојити од површине. Ни пчеле им не могу ништа јер увуку ноге и антене кад су у опасности. Узимајући све то у обзир није чудно што пчеле тешком муком присиљавају ове напасти да напусте њихов дом.

Но, ја имам један трик којим их покупим за трен ока, а не изискује никакву опрему. Кад сам бубу избацио из саћа онако како сам описао, на врх прста намажем мало меда тек толико да буде лепљив. Пошто буба жури по хартији лагано је притиснем прстом да се за њега залепи и пренесем је до телге за сакупљање. Ако буба не отпадне сама, згудим је уз помоћ поклопца. Ако их има пуно и ако беже у разним правцима, морам бити прилично брз; но, свакако их треба отресати само с једне стране саћа. Једном сам, користећи се том техником, успео да сакупим више од 400 и то из слабог легла. Занимљиво је да се у јаким заједницама пронађе тек неколико десетина буба; као да су у слабо легло дошле из других кошница.

*Амерички пчеларски журнал, август 2007
Превод Ивана Обренов*

5. Мале кошничине бубе се крију од светла

ЈУБИЛАРНИ - 40. КОНГРЕС

АПИМОНДИЈЕ У АУСТРАЛИЈИ

трећи део

Сл.1

Сл.2

Сл.3

Сл.4

Програмом Конгреса техничка тура је била предвиђена за четврти дан када смо обишли седиште аустралијског велепчелара Роберта (Боб) Мек Доналда и једну пчеларску изложбу у склопу опште пољопривредне манифестације. Међутим првог дана боравка, време до почетка Конгреса искористио сам, захваљујући нашем члану Предрагу Цветковићу из Трстеника који ми је дао адресе двојице локалних пчелара који су се одселили деведесетих година прошлог века у Аустралију – Горана Шушња из Прњавора (БИХ) и Давора Бујановића из Бихаћа, да обиђем и њихове пчелињаке. Обојица дивни људи и пчелари, Горан има 12 ЛР кошница, а Давор око 50, такође ЛР. И код њих двојице, као и све остале кошнице које сам видео, биле су ЛР типа и све са 8 рамова. Плодиште је увек на 2 наставка, раздвојено матичном решетком према трећем наставку. Кошнице су за разлику од наших ослобођене „сувишних“ делова – збега и поклопне даске, а и кров кошнице је поједностављен јер нема преклопа и практично има и функцију збега и поклопне даске и крова. Горан је тога дана дошао по Шеша и мене и возио нас око 350 км, све до почетка отварања Конгреса. Најпре смо обишли његов дом, где смо видели само једну кошницу јер су остале биле ван насеља (сл.1), пошто по прописима Аустралије у насељеном месту пчелар може држати максимално 2 кошнице. У држави Викторији почело је пролеће, па су се расцветале брескве, трешње, уљана репица и још неке поленарице (сл. 2-5). У одласку на Горанов пчелињак који се налази у дну дворишта Хрватског католичког центра поред једне огромне шуме разних врста еукалиптуса, најпре нас је одвео до храма Српске православне цркве Св. Архиђакон Стефана и пароха Чедомира Видеканића (сл. 6). Уз огроман простор који припада овој нашој цркви налази се и мањи пчелињак од 10 кошница који је основао Ненад Обрадовић, београдски пчелар са око 200 кошница до 2000. године. Данас сав мед који стационарно произведе, практично у црквеној порти (око 600 кг), поклања Црквеној општини. Ненад ми је испричао да је милина пчеларити у том делу Аустралије јер упоште нема варое. Пошто је недавно отишао из Србије упитао је и мене и себе: може ли се замислити пчеларење без напасника званог вароа. Пошто је при температури око 17-18 степени активност пчела била на завидној висини, нисам могао да издржим, па сам отворио једну кошницу. Пријатно ме је изненадио свеж нектар у трећем наставку (сл. 7). Овом приликом још једном се најтоплије захваљујем породицама Шушња и Бујановић на исказаној предусретљивости и предивном гостопримству.

Последњег дана Конгреса са десетак аутобуса, кренули смо на пут дуг око 250 км, у посету велепчелару Бобу Доналду у варошици Кастелмајну који пчелари са 2000 ЛР кошница. Изабрао сам аутобус у којем је била делегација Француске и руководство Апимодије – председник Јоргенсен и секретар Јанони. Успут је било веома интересно посматрати зелене, благо заталасане површине испресецане многобројним пашњацима и фармама коња, говеда, оваца и понегде кенгура. Сваки пашњак је обезбеђен бунаром са погоном на ветар и појилом за стоку у виду вештачке депресије на најнижем делу пашњака, која се пуни кишницом, а по потреби и водом из бунара. Приметио сам и неколико огромних парцела са тек расцветалом уљаном репицом на које су били и досељени пчелињаци (ЛР кошнице, наравно). Где год да се погледа, свуда неизбежни еукалиптус.

Код скретања са главне саобраћајнице на једном стубу као путоказ стоји осморамни ЛР наставак на којем пише Боб Доналд, пчелар. Али тај ЛР наставак осим лета на подњачи има и широм отворено лето испод самог крова јер је та кошница и симболично и практично поштанско сандуче. Пчеларска фарма Боба Доналда има више наменских пчеларских објеката. Главни објекат је са више огромних просторија. Најпре нам је показао просторију у коју стижу на палетама пуни осморамни ЛР наставци за врцање. Просторија се загрева до 35 степени. Из ње покретном траком транспортују се наставци до линије за врцање у суседној просторији. Том приликом нам је и демонстрирано врцање меда, укључивањем свих погона линије центрифугирања. Све је аутоматизовано, а људско присуство се практично своди на контролу и раздвајање воском слепљених рамова. Најпре, малом дизалицом се преузима 8 рамова из наставка, даље, покретном траком рамови долазе до уређаја са отклапање саћа једним двостраним загрејаним ножем и потом до једне аутоматске огромне радијалне врцаљке капацитета 106 рамова. Затим нам је показан посебан део хале где се израђују, поправљају и фарбају наставци или комплетне кошнице. Сваки део кошнице се пре фарбања на око 2 минута потапа у танк са врелим ланеним уљем и још некаквим додатком. Приказан нам је и посебан објекат за топљење воска у неколико фаза (загревање, огромна снажна преса али уз неизбежну употребу јутене вреће и филтрирање воска). Можда је најинтересантније било демонстрирање утовара-истовара кошница. За транспорт кошница, Боб користи огромне камионе-тегљаче на које товари око 250 кошница. На задњем делу камиона, на једној конзоли је фиксиран специјалан виљушкар који се приликом утовара или истовара лако скида. Виљушкар има 3 точка, 2 напред и један позади, а предњи точкови су максимално размакнута (близу 2 м). Сва 3 точка виљушкара у основи имају тачке ослањања као на теменима равностраног троугла, ради добре и поуздане стабилности у некада и неравним условима. Кошнице су постављене на палете по 4 комада, а виљушкар

Сл.5

Сл.6

Сл.7

Пчелињак Боба Доналда

скида у једном маневру по 2, дакле по 8 кошница на 2 наставка.

На крају боравка на фарми и домаћинског послужења, где сам први пут у животу дегустирао и разне врсте еукалиптусовог меда, отишли смо и на један од Бобових пчелињака на око 10-так км од фарме. Пчелињак је био смештен у еукалиптусовој шуми и ту је било 60-так ЛР кошница на споменутим палетама по 4 комада. За разлику од малих пчелињака породице Шушањ и Бујановић, позиција овог пчелињака у то доба године није обезбеђивала практично никакве пашне услове, па је активност пчела била скромна. Све време с нама је била једна госпођа средњих година, пореклом Швајцаркиња, преводилац за енглески и француски. Упитао сам је има ли еукалиптуса у Европи? Одговорила је да га има у Португалу. У континенталном делу Европе

има више врста еукалиптуса и по боји и по времену цветања и по отпорности на мраз. Сматра да би и у нашим условима могле да успевају неке врсте, у мом буквалном преводу, „снежних“ еукалиптуса. Вероватно је реч о врстама отпорнијим на температуре нешто ниже од нуле.

На фарми Боба Доналда се заиста имало шта видети, чути и научити, оценили су посетиоци, учесници 40. Конгреса Апимондије. Ако неко жели да чује и детаљније или да се упозна са овим вредним и симпатичним Аустралијанцем, шкотског порекла, ево његовог телефона: +61354722161, факса: +61354723472 и mail адресе: eileenmc@gcom.net.au.

Поштоване колеге, овим чланком бих завршио извештавање из Мелбурна. Напомињем да је 41. Конгрес у Монпељеу у Француској, 2009. године.

ПЧЕЛАР

Текст: Петар Ђерговић

Ниш, Војводе Танкосића 7, 018/249 359, 064/15 23 444

ПЧЕЛИЊА ХРАНА ЗА СВА ГОДИШЊА ДОБА

За исхрану пчелиње заједнице и потомства, а нарочито за време зимовања, пролећног развоја и неизлетних дана, медоносне пчеле производе мед и пергу - конзервисани полен. У производњи пчелињег меда разликују се два процеса.

Први се односи на хемијске промене у погледу разноврсности шећера у меду, који зависи од састава нектара, медљике или других слатких твари које пчеле користе, затим вода, киселине, протеини, пепео, разни минерали, витамини и друге компоненте.

Други процес односи се на физичке особине меда, а то су хигроскопност, вискозитет, специфична тежина, рефрактивни индекс, поларизациони ефекат и боја.

Хигроскопност је физичка особина меда да у присуству ваздуха привлачи или отпушта влагу. Ако је релативна влажност ваздуха 58%, у меду се налази 17,4% воде и тиме је успостављена равнотежа између влаге у ваздуху и количине воде у меду. Уколико се повећа влажност ваздуха, повећаће се и проценат воде у меду и то у првом реду у површинском делу посуде у којој је мед. Обратно, уколико је влажност ваздуха мања, мед ће отпуштати влагу из себе. То значи да увек постоји тен-

денција успостављања равнотеже.

То се најбоље види из табеле:

РБ	Рел. влаж. ваздуха у %	Вода у меду %
1.	52	16,1
2.	58	17,4
3.	66	21,1
4.	76	28,9
5.	81	33,9

Код зрелог и поклопљеног меда и перге у ћелијама саћа, као и у пуним, квалитетним и добро затвореним судовима са зрелим медом, у чистим просторијама са релативном влажношћу ваздуха око 58% и температуром око 10°C, нема промене количине воде у меду. Такав процес је изузетно значајан за медоносне пчеле - да могу да се исхране и негују потомство и у најтежем годишњем периоду живота, за време зимовања, раног пролећног развоја и неизлетних дана.

Сазнање о хигроскопности меда је врло важно за произвођаче и потрошаче меда, како би очували његова органолептичка својства и високи квалитет.

У наредном броју: Пчелиње заједнице зими без одгоја легла

ДА ЛИ ЈЕ ПЕСТИЦИД БАУК?

У свету хемије свака А. Материја је јасно декларисана по намени, токсикологији и екотоксикологији. На основу истраживања тимова стручњака у референтним лабораторијама, међународна агенција одређује групу отрова једињења А. Материје и њихових препарата. На основу степена токсичности (LD50 средња смртна доза) оралног, дермалног и инхалационог дејства на лабораторијским животињама, сви отрови се разврставају у I, II и III групу.

У прву групу отрова спадају А. Материје чија је средња смртна доза LD50 код пацова: орално до 25мг/кг, дермално, под кожу до 50мг/кг и инхалационо (LC50) до 0,5мг/л ваздуха у току 4 сата.

У другу групу спадају отрови чија средња смртна доза (LD50) код пацова износи: орално од 25-200мг/кг, дермално од 50-400мг/кг и инхалационо (LI50) од 0,5-2мг/л у току 4 часа.

У трећу групу спадају отрови чија средња смртна доза (LD50) износи: орално, уношењем у желудац пацова, 200-2000мг/кг, дермално 400-2000мг/кг и инхалационо (LC50) од 2-20мг/л ваздуха у току 4 часа.

Може нека А. Материја да буде и у I групи отрова, а да њени препарати, у зависности од концентрације, растварача, пуниоца, емулгатора, стабилизатора и других чинилаца, могу бити у II или чак у III групи отрова.

А. Материја АМИТРАЗ је сврстан у III групу отрова.

Орална LD50 – пацов 650мг/кг, миш > 1600мг/кг

Дермална LD50 пацов 1600мг/кг, кунић > 200мг/кг

Инхалациона LC50(6х) пацов 65мг/л

Зато није чудно што сам др Talpaу (1986) износи да амитраз примењен у концентрацији за лечење пчела није токсичан за људе. Руси такође афирмативно говоре о овој А. Материји, истичући умерену отровност за топлокрвне животиње и човека.

Отровне хемијске материје разврставају се и у групе према хроничном дејству и то:

канцерогености, мутагености, тератогености, ембриотоксичности, алергености, надражљивости на слuzницу, запаљивости, експлозивности, екотоксичности и опасности за животну средину.

Токсиколошка оцена се даје на основу научних података о физичко – хемијским, токсичним, екотоксичним (рибе, птице, пчеле и др) и другим својствима и подацима значајним за човека и заштиту животне средине.

Токсиколошка својства и степен отровности неке А. Материје утврђују се следећим методама:

1. Акутна орална, дермална и инхалациона токсичност утврђује се испитивањем на неколико група лабораторијских животиња оба пола и то за 14 дана, најчешће пацову.

2. Иритација коже утврђује се на обријаној кожи албино кунића и пацова.

3. Иритација слузокоже ока утврђује се на оку кунића.

4. Субхронична токсичност утврђује се на сисарима оба пола давањем одређене дневне врсте отрова 90 дана. Овде се прате и друге појаве неуротоксичности.

5. Хронична токсичност утврђује се на две врсте сисара, а истраживања трају најмање годину дана. Отров се уноси преко хране. У току испитивања посебна пажња се поклања могућностима за појаву канцерогености.

6. Мутагеност се утврђује испитивањем генетских мутација, хромозомских абе-

рација, доминантно леталних мутација, појава и учесталости микронуклеуса, примарног оштећења дезоксирибонуклеинске киселине. Овде се мора обавити неколико испитивања од којих једно мора бити на сисарима, на двома узастопним генерацијама.

7. Тератогеност се утврђује на неколико врста животиња (пацов, кунић, миш) ако тератогеност није утврђена приликом испитивања дејства отрова на репродуктивну моћ.

Све врсте испитиваних животиња подлежу клиничком прегледу, хематолошким, биохемијским, патолошким и хистолошким испитивањима. Сва испитивања се изводе у овлашћеним референтним лабораторијама, по признатим и препорученим методама, нарочито у организацији OECD-а.

Све ове резултате користе међународне организације: EPA, WHO, FAO, IARC (Међународна агенција за истраживање рака), агенције Европске Уније и др.

Према томе, тек после обилних токсичних и токсиколошких истраживања и позитивних мишљења свих лабораторија, један пестицид може се пустити у примену и наћи своје место у фитофармацији.

ШТА ЈЕ СА АМИТРАЗОМ ?

Амитраз је синтетизован 1970. године у немачкој фирми SCHERING у Берлину. Затим је фирма продата и настаје нова, AVENTIS CROPSCIENCE која га даље пласира на светско тржиште, а последњих година тиме се бави BAYER у Минхену. Практично, А.М. АМИТРАЗ живи 38 година, а нормално је да век експлоатације траје 20-30 година. Реч је о инсектоакарициду који је намењен првенствено сузбијању крушкине буве *Psylla piri*, *Psylla pirisuga*,

јабукине лисне буве *Psylla mali*, а затим црвене воћне гриње *Panonychus ulmi*, обичног паучинара *Tetranychus urticae* и др.

После сваких пет година међународне агенције или агенција ЕУ обавља ревизију дозвола за примену, посебно на резистенцију, токсикологију и екотоксикологију.

Зар би за све ово време А. Материја АМИТРАЗ могла проћи сва ова истраживања токсикологије и екотоксикологије и опстати на тржишту до данас?

Познавајући рад мултикомпанија Dow semikals, Cyanamid, Ron-pulenc, Novartis Crop, Romh and Haas, Zeneca, а нарочито Bayer-а, да је постојала и најмања сумња да је ова А.М. канцерогена, мутагена и тератогена, била би одавно повучена с тржишта, не чекајући забрану од FAO, EPA, WHO. Верујам да Bayer има у столу ново решење, нови инсектоакарицид да замени амитраз. Али, докле год буде профитабилан, биће на тржишту. Оног тренутка кад не буде било профита биће замењен новим, сличним молекулом, много скупљим, јер је то стил рада таквих компанија.

За сада се сви у ЕУ држе параметара који су на бази научних испитивања прописани за ову А. Материју, а не на бази оних који у све сумњају и произвољно износе своје мишљење.

Зна се да је ADI-0,003мг/кг/дан, да је толеранца 0,2мг/кг код јабуке, крушке и грожђа. Зна се такође да у узорцима меда не прелази 0,02мг/кг, а што је много испод границе од 0,2мг/кг колико је дозвољено уредбом ЕУ бр. 2393/99. Пример је узорак нашег меда из Шумадије, тачније Тополе, где нису нађени остаци амитраза у немачким лабораторијама. Зна се и да се брзо разлаже, да се не лагерије у воску

(Klaus Vallner-1999), а и у људском и животињском организму и да се потпуно избацује природним излучевинама.

Према томе, за сада нема ниједног поузданог елемента који би га сврстао под класификацију IARC или ЕУ да је канцероген, мутаген или тератоген. Нема такође још ни изражене резистенције на многе врсте инсеката и гриња, па и на *V. destructor*.

Да ли у пољопривреди и ветеринарству забранити употребу амитраза и његових препарата за сузбијање веома опасних штеточина: *Psylla piri*, *P. pirisuga*, *P. mali* као и шуге на домаћим животињама и демигикозе паса, а шта је алтернатива? У многим земљама се интезивно и паметно користи (Француска, Португалија, Грчка, Словачка, Чешка и др). Дата је пуна слобода свакој чланици ЕУ да сама одређује да ли ће овај препарат користити у заштити воћа и винове лозе у складу са својим потребама. Исти је случај и са другим А. Материјама и њиховим препаратима, да се у једној чланици користе, а у другој нема потребе. На пример: *bromproilal* за заштиту пасуља, јабучастог воћа, винове лозе, лимуна, користи се у Белгији, Италији, Шпанији; *dalapon* се користи само у Италији, за заштиту пиринча итд. У Шведској, Норвешкој, Немачкој, Швајцарској га нема, јер њима није ни потребан. Хрватска га је пре неколико година повукла са тржишта да би се неком додворила, али је била приморана да га поново уведе због нерешивих проблема на својим плантажама воћа и винове лозе. Такав један препарат на бази амитраза се поново налази на њиховом тржишту под именом *TRONIC*.

Тако је и у пчеларству где га паметно користе Французи, Чеси, Словаци, Руси, Грци и др. ван медобраћа и нормално свој мед пласирају на своје (чланица ЕУ) и остала тржишта Европе и Африке. Французи су свој препарат на бази амитраза нудили и нашој делегацији на Апимондији у Даблину. Зар би сви они користили сумњиве, „канцерогене“ препарате и уништавали своју децу и остало становништво? На крају, ко би им тако нешто дозволио? Али, зато они имају пчеле и развијено пчеларство. А шта је с другима? Они немају пче-

ле и масовно увозе мед.

Није чудно што већ годинама амитраз спасава наше пчеле и наше пчеларство од Варое деструктор и поред „епохалних“ открића нових лекова. То се показало нарочито последњих година, применом органских киселина (мравља и оксална) јер саме нису решење, као што је било и ове године.

Друга је ствар што многи „стручњаци“, а и сами пчелари, злоупотребљавају његове добре особине, што га користе за време медобраћа (нарочито после багрмове паше), чак 10-15 пута у току једне године. Неадекватна примена само амитраза у разним прекораченим дозама и неприменим методама и апаратима може нанети штету самим пчелама и оставити резидуе у кошници. Многи не знају да је А. Материја АМИТРАЗА у чврстом кристалном стању, да се раствара са *KSILENOM* (органски растварач), који је много токсичнији за пчеле и људе од самог амитраза. Применом једне елегантне методе задимљавања пчела (август-септембар), уз претходно отпаривање растварача (пустити да се листић осуши након накапавања), нема никакве опасности ни за пчеле, ни за људе. Треба ограничити и број третирања на 3-4 пута годишње и само га користити кад је најцелисходније у склопу других комплексних мера ради сузбијања *Varoe destructor*.

Због неадекватне примене штета може бити само на пчелама, резистентности и резидуама, а никако није реч о канцерогености, мутагености или тератогености.

Према томе, АМИТРАЗ треба што дуже сачувати као спас, јер пчелари данас немају много избора и ефикасних лекова за сузбијање ВАРОЕ на својим пчелама.

ПУТ У БЕСПУЋЕ

Излеће камење испод точкова ладе-ниве, која граби узбрдо већ прегрејаног мотора. Стрмина. Сунце жеже иако је тек седам ујутру. Четири врсна куршумлијска пчелара се клате у ципу, једином превозном средству за ове врлети, у намери да "ошацију" места за органску производњу меда.

Прича Божа, пчелар, ловац а сада и возач ниве... "ако игде има нетакнуте природе то ти је ту". Знамо, ловац је, хоће и да претера. Ко зна...

Застаје нива, стење... Куршумлијска општина се граничи с Косовом. Кажу, све исељено. Нема живе душе. Наилазимо на кућу. Дими се, добро је. Пред кућом кладенац а из њега пет четврти -пун, бије ли бије. Да пијемо мало.

„О Радулаааа...“ излази здепаста, подебела, са рукама извађеним из теста, Радулина жена. „Ето га он...Чачка нешто око трактора иза куће!“ А кућа трошина, ограда још трошнија. Пас кидише, хоће ланац да искида. Пет-шест нахерених кошница ДБ, неофарбане, покривене терпапиром, а пчеле „полуделе“. Гужва на лету. Радула са рукама од уља прилази озарен...Недељама му нико није свраћао."Ајде по једну, ред је. А за пчеле што питаш, слабо ти ја то гледам, нема се кад, а и не разумем се баш. Пушта-

ле су се, но шта, две сам уватио“.

Пут се све мање уочава, зарастао у траву. Иза превоја пуца поглед... Игришке ливаде, тепих...стотине боја просутих по трави. Ходамо, а не осећамо земљу. Само се трава повија под ногама.“Сунце ти жарено, ово нигде нема!“ - усхићено ће пчелар замишљајући божур у овом цветном бескрају. У даљини на ћувику, усред опчињавајућег шаренила, изникла црква. Порасла до неба. Ко ли ју је у овој недођији правио и за кога? Сатима можеш да ходаш, а да не сретнеш чељаде. Деценијама не крштава, само опела оним што се враћају после неколико деценија, да ту, у родној грудии заворе круг.

Растелица. Село, а није село. Трошне зграде, а нигде живе душе. Ни пса. Кошница без пчела. Успињемо се на пропланак пешице. Запуштени ровови ископани недавних година. Ров граница. Прекорачисмо. Косово. У долини као на длану Подујево. Наше, а није наше. Ђуте пчелари, стегло се грло. У земљу пободени минарети, израсли, заболи се у небо. Од измаглице оне тамо и ове у оцима, не видимо Пећку патријаршију...

Вратисмо се на другу страну рова. Идемо ћутке низбрдо ка ниви задремалој на јулском сунцу, нагнутој ка западу. И ми ћемо тамо ка Паради и Луковској бањи.

Успут сакривена у шумарку, Стевина кућа. А Стева сам, повијен од терета и година, изнесе флашу ракије под огромну букву, на сто од храстових облица. Уз посрнулу ограду од прућа нахерене две трмке са пчелама и две чублине без пчела. „Стево, бар балеге имаш, премажи их за зиму“. А зима, шест месеци, снег до појаса, затрпа трмке.“Топло им под снегом“ - прича Стева.“Обезбедим у јесен залихе брашна, соли и тако то, па целе зиме самујем хранећи говеда и гледајући ТВ. Сена колико хоћеш, а добар је и сигнал“. На растанку војнички поздравља. Рука - чворови.

Журимо, ноћ ће. Силазимо низбрдицом у Луковску бању да у кафани, уз храну и пиће прогурамо тескобу у грлу и средимо утиске. Ако је могуће.

У ПОСЕТИ ПРОТИ ЛЉУБИШИ

Поред "улијара" који су у држави Немањића имали посебан статус, свештенству православних цркава и манастира, од најранијих записа, припадала је част да опслужују "улијанике" и пчеларском занату уче друге.

Поштујући ту традицију, одважих се да посетим познатог "улијара" - пчелара, по радном статусу пензионера, проту Љубишу Милошевића у Приликама на домак Ивањице.

Велелепна пчеларска кућа покрај магистралног пута Ариље - Ивањица. Осветљена табла с обавештењем да је мед и млеч на продају. Пчелињак уз саму кућу. Више од 200 ДБ 12-торамних кошница! Све кошнице су плаве и обројене. С три стране висока бетонска ограда. Постоља метална. Велика хладњача за саће са и без меда. Центрифуга и отклапач Логаров...

Уз чашицу "мученице" прота исприча: пчеларством се интензивније бави од 1959. године. Дуго му је десна рука била супруга Стојанка, а данас је син Мирко. Некада је било једноставније пчеларити. Поставиш кошнице и ето ти меда, више у шали вели прота. Данас и поред савремене опреме, два селећа камиона (мерцедес са 120 кошница и Торпедо са 73 кошнице које се не скидају), за пчеларење је веома тешко! У све републике (осим Словеније) пчеле су путовале. И сада је Херцеговина, односно Требиње, његова јесења дестинација. Вријесак и друге херцеговачке цветнице су благодет за добру зимску залиху.

Мед се тешко продаје, жали се прота, а како сазнадох, познати је произвођач млеча. Залихе млеча брзо распрода. Матице искључиво сам за своје потребе производи. Посебно ме је заинтригирао његов начин зазимљавања пчелињих заједница. Крајем септембра и у октобру свде заједнице на осам рамова, поштујући да празан простор остаје на западу! Наравно, бирају се рамови с медом

и поленом и високом медном капом. Остале рамове носе у хладњачу у којој сам видео више од 800. До последњег рама се ставља преградна даска, па се онда "углављује" сунђер дебљине 12 центиметара! Преко се поставља трослојни картон, овлаш захефтан за кошницу. Одозго, збег са поклопном даском, на њега - парче новина, а преко, опет сунђер дебљине 4 центиметра. Преко сунђера - комад од џака за брашно. Што је најинтересантније, код проте су све подњаче дрвене, на "шарку", због чишћења, а како рече, једина вентилација је на лету које је око 12 центиметара. И заиста, пламен шибице на једном крају лета повијао се према унутрашњости кошнице, а на другом према нама!

Како рекоше, нема ни ноземе ни пролива, а веома ретко губитака! Нема ни мрежасте подњаче!

Резултати таквог рада су и залихе меда које видех у посебном магацину. Прота и син му сами производе кошнице и управо се спремају да добар део промене, а неке и занове. То је једна мала фабрика, а уверих се да Љубиша по цео дан борава у радионици и међу пчелама.

Прота је члан СПОС-а и ДП Ивањица, а како рече председник Владе Маричић, један је од активнијих чланова, увек спреман да помогне млађима.

На разанку, прота изговори: „Сврати опет с колегама“, а поручи – „Помолити се Богу и са пчелама радити, највеће је души уживање.“ Здрав и жив нам дуго био, прото.

МЕДИТЕРАНСКЕ МЕДОНОСНЕ БИЉКЕ

Децембар је најоскуднији са пчелињом пашом. У континенталним пределима у природи не цвета ни једна медоносно-поленоносна биљка. Тек понеки цвет масличка (*Taraxacum officinale* Web.), беле раде (*Bellis perennis* L.) и још неких зељастих биљака, ако нема снежног покривача, а неколико узастопних дана буду температуре знатно изнад просека.

У пределима са медитеранском климом у децембру је вегетација нешто живља. Поред неких украсних биљака, за пчеларство су најинтересантнији рузмарин и магиња, које и тада цветају.

Рузмарин

Рузмарин (*Rosmarinus officinalis* L.) је вишегодишњи зимзелени, одрвенели, веома разгранат жбун, који може да израсте до 3м висине. То је медитеранска биљка. Расте углавном на острвима, у природи. Понекад је сам, а чешће у заједници са другим жбунастим биљкама. У блажим зимама цвета целе године, при чему интензивно од марта до априла и од октобра до новембра. Спада у добре медоносне биљке. Полена даје мало. Са 1 ха може да буде до 200 кг меда. Мед је светао, благог и пријатног укуса, због чега је веома цењен. Брзо кристалише и у чврстом стању је потпуно бео. Меди и при температурама нижим него друге биљке, па чак и онда кад је ноћна температура испод нуле, а дневна 14°C. Пошто је то најнижа температура при којој пчеле лете, довољно је да само мало захлади па да се оне укоче и угину. Зато рузмаринова паша може бити зими и штетна за пчеле. Јер иако легло, због подстицајне паше са рузмарина, целе зиме није престајало, друштва опет могу да слабије дочекају пролеће од оних која су зимовала под снегом. Гаји се и као украсна биљка и у континенталним пределима. Размножава се семеном или резницама. Користи се и као зачин. Спада и у лековите биљке.

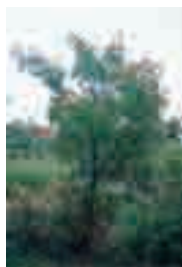

Магиња

Магиња (*Arbutus unedo* L.) је медитеранска биљка и распрострањена је и на копну и на острвима. Расте као зимзелен жбун, висине до 6 м, ређе као ниско дрво са густом крошњом. Цвета од октобра до децембра и најкаснија је значајнија пчелиња паша. Сазрева годину дана после цветања, па се зрели плодови могу видети на гранама истовремено са новим цветовима. Даје доста нектара и нешто цветног праха. Мед је жут и осетно горак. Због могућег наглог захлађења у време цветања магиње, мед у саћу не дозри увек, често остаје непоклопљен, па се понекад поквари. Размножава се семеном, али чешће и успешније вегетативно, резницама из прошлогодишњих изданак. Због декоративних особина користи се и у хортикултури. Плодови су меснато брашњаве сочне лоптасте бобе, црвено-наранџасте, на површини брадавичасто тачкасте. Јестиви су и могу се префађивати у пекмез, сокове, ракију, вино. Користи се и као лековита биљка.

Сађење медоносног биља

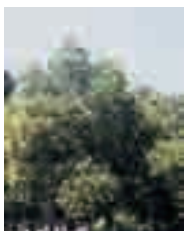
Овај месец треба искористити за сађење медоносно-поленоносних дрвенастих и вишегодишњих зељастих биљака у близини пчелињака, ради побољшања пчелиње паше. За сађење биљака треба користити све слободне површине на којима је то дозвољено. При томе првенствено треба бирати биљке које цветају у периоду када у окружењу нема издашније паше, како бисмо пчелама обезбедили континуитет медобера у току целе

Еводија

активне сезоне. Поједине биљке се могу набавити у расадницима а неке, које расту као самоникле, можемо сами потражити у шумарцима, по међама и другим местима и пресадити их близу пчелињака.

У многим нашим пределима, поготово за пчеларе

Софора

Керлеутерија

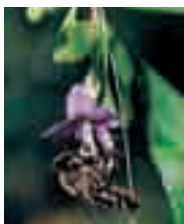
који не селе кошнице, једине издашније паше су воћно-маслачкова и багремова. После тога обично наступа дужи беспашни период. Зато ће овде бити речи о биљкама које цветају у каснијем, летњем и јесењем периоду.

За такве терене веома су погодне **еводија** (*Evodia* sp.) и **софора** (*Sophora japonica* L.). То је листопадно дрвеће, чије саднице нуде расадници, па и неки пчелари који ове биљке размножавају сејањем у својим расадницима. Обе врсте цветају у јулу и августу и дају обиље нектара и полена. Оне су и декоративне па се могу садити и на окућници. У ову групу биљака спада и **келпреутерија** (*Koelreuteria paniculata* Laxm.), која са својим изузетно крупним и упадљиво жутим метличастим цвастима, у време цветања изгледа изузетно атрактивно. Цвета од јуна до августа и сврстава се у врло добре нектарско-поленске биљке.

Бисерак гроздасти

Бисерак гроздасти (*Symphoricarpos albus* L.) је позната жбунаста биљка, која се због лепог изгледа често користи и у хортикултури. Цвета дуго - од јуна до октобра. Спада у врло добре медоносне биљке. Пчеле је посећују од раног јутра до вечери, чак и при неповољном времену, кад је прохладно, ветровито па и при слабој кишици. Расте и самоникло, поред путева, по међама и ободима шума. Лако се размножава ожиљеним изданцима.

Жива ограда

Жива ограда (*Lycium halimifolium* Mill.) је такође жбунаста биљка, која расте и самоникло. Цвета од априла до октобра и даје обиље нектара и цветног праха. Њене цветове пчеле посећују и по највећој суши. Распрострањена је по ободима шума, по међама и поред путева. Може да се користи за формирање економских живих ограда. Размножава се изданцима.

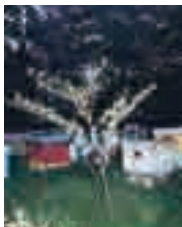
Багремац

Врло добра медоносно-поленоносна биљка је и **багремац** (*Amorpha fruticosa* L.). Расте у облику жбуна или мањег дрвета и почиње да цвета одмах после багрема. Лако се размножава семеном, али и изданцима. Погодан је за сађење на одронима, косинама и клизиштима, јер кореновим системом добро везује тле.

Циганско перје

Међу вишегодишње зељасте биљке, које се лако размножавају и вегетативно, деобом корена, спада **циганско перје** (*Asclepias syriaca* L.), које расте као самоникла врста поред путева, канала и на запуштеном земљишту. Ову биљку треба преносити и садити близу пчелињака, свуда где за то постоје услови. Због лепог изгледа и изузетно јаког и пријатног мириса, треба је гајити и као украсну биљку. Цвета од јуна до августа и спада у одличне медоносне биљке које дају и цветни прах. У групу вишегодишњих зељастих касноцвртајућих биљака

Троскот јапански

спада **троскот јапански** (*Polygonum cuspidatum* Sieb. & Zucc.). Цвета од августа до октобра и спада у врло добре медоносне биљке. Пчеле је преко целог дана масовно посећују сакупљајући са ње нектар и полен. Лако се размножава деобом корена. Расте самоникло по необрађеним теренима и поред путева. Може да се гаји у вртovima и двориштима као украсна биљка. У зони

Кипровина

букових и четинарских шума, између 700 и 1500 м/нв расте **кипровина** (*Epilobium angustifolium* L.), као планинска вишегодишња зељаста биљка. Цвета од јуна до августа и спада у одличне медоносне биљке са које пчеле сакупљају и много полена. Може да се размножава вегетативно, деобом корена. Због веома лепог изгледа ову биљку треба гајити и као украсну.

АДАМ ШИРАХ

(1724 - 1773)

(поводом 240 година од великог открића)

На самом почетку треба нагласити да је већина пчелара који су стекли светски глас развијањем и унапређењем пчеларства били Словени. Словен је био и свештеник Адам Ширах, Лужички Србин¹, који се родио 5. септембра 1724. године у Ностицу у Саксонији, у Горњој Лужици.

Школе је изучавао у Мамивицу и Мајс-ну, а богословију у Лајпцигу. Године 1748. постао је парох у Клајнбауцу, где је неуморно радио као свештеник, пчелар и књижевник све до смрти, 3. априла 1773. године.

Свештеник Адам Ширах је пре 240 година, 1767. године, открио да се из сваке радиличке ларве старе до три дана могу развити матице. Тим открићем је потврђено да се и матице и радилице легу из потпуно једнаких, тј. оплођених јаја.

Истинитост Шираховог открића потврдио је и знаменити Швајцарац Франсоа Ибер који је у писму ондашњем врсном научнику Карлу Бонеу, 24. августа 1791. године, написао: "Кад сте у новом издању Ваших дела изнели красно г. Ширахово

откриће о преображају пчелињих црва у матице, позвали сте природњаке да тај опит понове. И заиста је потребно да једно такво значајно откриће потврди више сведока. Хитам да Вас известим да су сва моја истраживања потврдила истинитост тог проналаска. За скоро десет година од како испитујем пчеле, толико пута сам понављао г. Ширахов опит, и увек са истим резултатом, тако да о томе не може бити нимало сумње".

Ширах је први пчелар који је својим стручним открићем поставио темељ вештачком разројавању. О начину његовог разројавања сазнајемо од проф. Јована Живановића који у својој књизи "Српски пчелар" из 1893. године на стр. 275 описује како је Ширах правио вештачке ројеве: "У мају би исекао саће са леглом пчелиним, а понамештао би у празну кошницу и подупро би га приткама, да не падне из кошнице доле. Ту тако удешену кошницу метнуо би на место где је стајала јака добра кошница, а овој би друго празно место одредио. Из ове јаке, пуне кошнице пчеле би се вратиле на своје старо место и ту би ушле у кошницу, у коју је метнуо саће са леглом пчелињим. Из тога би легла по горе наведену закону Ширахову пчеле извеле матичњак и однеговале себи матицу и тако би добио вештачки рој".

Ширах је био врло образован човек. Написао је много разноврсних дела, а бавио се и поезијом. Његова дела о пчеларству су:

¹ Лужички Срби, најмање словенско племе, до уједињења Немачке живело је у Источној, а данас у Савезној Републици Немачкој, у немачким покрајинама Саксонији и Бранденбургу, у крају који је познат као Лужица. Језички припадају групи западнословенских језика. До Другог светског рата писали су готицом и латиницом, данас само латиницом. По вероисповести су већином протестанти, а мањим делом католици. Они себе називају Србима: Сербја, Серб, Сербовка, а нас Србе са Балкана називају Јужни Сербја.

Лужичких Срба данас има око 100.000. Без обзира на вишевековну германизацију Лужички Срби су у духовној и материјалној култури сачували бројне словенске елементе. Етнички је најбоље очува-на Горња Лужица у Саксонији. Центар њиховог политичког и културног живота је град Будишин (немачки: Bautzen).

1.) Oberlausitzscle Bienenvermehrung oder junge Bienenschwärme beim Anfange des Maimonats in Wohnstuben zu machen. 1761.

2.) Der sachsische Bienenvater, die Pflege dieses nützlichen Insektes betreffend in Leipzig und Zittau 1766.

3.) Abhandlungen und Erfahrungen der oekonomischen Bienege-sellschaft in der Oberlausitz die Aufnahme der Bienezucht betreffend. Dresden. 1766.

4.) Melitotheologia oder die Verherrlichung des gros-wur-digstens Schöpfers aus den wundervollen Bienen nach Anleitung der

Naturlehre und heil. Gottesgelahrheit. In Dresden 1767.

5.) Ausführliche Erläuterung Ableger zu maclien. Budisin. 1770.

Ширах је у своје време заузимао прво место међу пчеларима целог света, а његова последња књига, штампана на 274 стране, сматрана је за најбољу пчеларску књигу јер је садржала све што је до тада знао пчеларски свет о животу пчела.

Лужички Срби су 1768. године основали своје пчеларско друштво, вероватно најстарије у свету, чији председник је био свештеник Адам Ширах.

Текст и фото: Ђоко Зечевић

Златар, Нова Варош

братимљење - ПЧЕЛАР

ПЧЕЛАРИ НЕ ПРИЗНАЈУ ГРАНИЦЕ!

Пчелари Ариља у посети пчеларима Берана

Многи пчелари широм Србије долазе о Цветима на већ традиционалну славу пчеларске организације "Саво Поповић" "Дан пчеларства у Ариљу". Овде је сваки гост примљен раширених руку и радосна срца! Ариљци су пружили руке и отворили душу драгим пријатељима и остварили братска дружења. Првенац у братимљењу је склапање пријатељства са пчеларима Нове Вароши. Али, не признајући административне границе упливали су и у међународне воде, братимили се и са пчеларима Берана у Црној Гори!

22. септембра у пчеларском Ариљу, потписали су повељу председници ПО "Саво Поповић" Првослав Топаловић и ДП "Уљаник" у Берану Велизар Цим-

баљевић. Ђоко Зечевић је кум братимљења, а Здравко Станковић из Берана, пчеларски доајен (више од 40 година члан СПОС-а), иницијатор овог пријатељства. Здравко је за пчеларску славу браћи из Ариља поклатио телевизор за њихов пчеларски Дом.

Дан у Ариљу је брзо прошао у обиласку манастира Клисуре (где је освештан колач), и Галерије академског сликара Р. Јовановића.

13. октобра, добри домаћини, Берански пчелари, дочекали су и угостили браћу из Ариља.

У манастиру Ђурђеви ступови освештан је колач. Гости су посетили и манастир у Калудри и разменили пчеларска искуства. За сећање на ово дружење сви Ариљци добили су на поклон књигу В. Умељића „Пчеларство“. На разанку братски загрљаји потврдише пријатељство.

Ариљци су трасирали пут будућим генерацијама да се воле, друже и размењују искуства пчеларска, не признајући - као ни пчеле, границе и територијалну удаљеност.

Могло би се закључити да је ово пример најбољег пропагирања пчеларства.

ШТА МОГУ ГИМНАЗИЈАЛЦИ У СОМБОРУ?

интервју са Душком Обрадовићем

У жељи да вам представимо младе који на различите начине упознају пчеларство и пчелиње производе, овога пута смо се одлучили за сомборске гимназијалце и њиховог професора рачунарства Душка Обрадовића. Заједничким радом, знањем и трудом 2004. године поставили су јединствен сајт о пчелињим производима www.pcelica.co.yu

Сајт www.pcelica.co.yu

Душко Обрадовић је 16 година професор Рачунарства у сомборској гимназији »Вељко Петровић« и 5 година пчелар. Има 43 године, рођен је у Бачком Брегу, селу на самом северозападу Србије, 500 м до Мађарске и само неколико км до Хрватске. На ивици резервата природе Горње Подунавље, на локалитету Карапанца (Велика храстова шума) налази се и његов пчелињак. Пчелари са четрдесетак производних друштава, у ЛР кошницама, и како каже, то му је сасвим довољно. Кад је почињао заносио се идејом да пчелињак увећа на 100 кошница, али не може толико друштава квалитетно да одржава, те се вратио на 40. Кошнице сели само једном до два пута годишње.

Како рачунари и пчеларство иду заједно? - Богами, свакако. Кад су пролећни радови у току, тада се често дешава да са наставе директно јурим на пчелињак, који је 35 километара од Сомбора, и обрнуто. Март, април и мај радим у две смене, нон стоп. Али зато преко зиме буде више времена, па се можемо посветити другој, лепшој страни ових двеју области, а то је рад на сајту »Пчелица«.

Са ученицима сте поставили први сајт о пчелињим производима. Које је он намењен? - Ово није сајт намењен пчеларима, као већина сајтова које можете срести на нашим интернет просторима, већ обичним грађанима, потрошачима. Стога сматрамо да је ово сајт о пчелињим производима.

Када је сајт постављен и са којим циљем? - Ова Интернет презентација је постављена 1. фебруара 2004. године како бисмо што више допринели едукацији становништва о вредностима и употреби пчелињих производа. Сви знамо да је то код нас основни проблем, и да је то једно од важнијих области на које морамо усмерити напоре. Сви проблеми које већина пчелара има са вишковима меда и других пчелињих производа били би превазиђени кад би годишња потрошња по становнику у Србији била повећана са садашњих 600 грама на рецимо 2кг.

фото: Душко Обрадовић

Пчелињак Душка Обрадовића

Пчелињи восак као лек

Припрема воска за терапију: Плоче воска се иситне на комадиће, а затим се топе у посуди са двоструким дном или се ставе у мању посуду, а ова онда у већу са загрејаном водом. Уколико је восак крт или посан, мора му се додати нешто воштаног уља (на 4 кг воска, 1 л уља), како би био мекан, савитљив, мастан на додир, да добро упија и држи топлоту, а да не депилира кожу при скидању. Мора се водити рачуна да у посуду са воском не доспе ни кап воде, јер она доцније може да опече кожу. После скидања воска са оболелог дела, треба га ставити у посуду где ће се загревати до 100 степени и постати течан. Из њега ће испарити капи зноја или воде, ако су до њега дошли током употребе, а затим оставити да се охлади до поновне употребе, чим се створи скрама на површини, јер је то момент кад је постигнута температура за примену. Место на које се ставља восак треба припремити: добро опрати и осушити (ако треба и обријати), а после скидања обрисати упијањем, никако трљањем. Слој може бити од 0.5цм до 1.5цм, а држи се око 30 мин. Одмах по стављању воска на зглоб, у првих 10 мин. температура - топлина је највећа (чак је мало и претопло), док је последњих 15 мин. пријатна, затим се восак хлади и затеже, а топлина задржава, али нижа него раније, док зглоб постаје покретљивији и дозвољава вежбе које су сас-

тавни део терапије.

За астму: на сваки сат у току дана, по 15 мин. жвакати 1/2 кашичице медно - воштаних поклопаца.

За варење (побољшање варења): жвакати воштану масу пчелињег саћа из кога је исцеђен мед. Добро је и за слузокожу органа за дисање.

За грип, назеб, синусе (превентива): сваког дана прожвакати по залогај саћа и уз сваки оброк узети по 2 кашичице меда, водити рачуна и о правилној исхрани.

За грозницу (сенска): у току 3-4 недеље сваког дана, три пута по 10-15 мин. жвакати парче чистог пчелињег воска или саћа са медом. Поред тога, пре доручка и пред спавање узимати мешавину 2 кашичице меда и 2 кашичице јабучног сирћета, размућених у чаши воде.

За зубе (десни, каријес, оштећење зубне глеђи): неколико пута у току дана, по 10-15 мин. жвакати медно саће, а још боље ако делује жвакање жваке произведене на бази воска са додатком неких материја које спречавају стварање зубног каменца, а повољно утичу на варење.

За кашаљ: три пута дневно, по 10 мин. жвакати воштано саће с медом.

За колено (оток): ујутру и увече ставити на колено облог од пчелињег саћа.

За нос и грло: у циљу чишћења - сваког сата у току дана жвакати 1/2 кашичице воштаног саћа са медом, око 10 мин.

преузето са сајта: www.pcelica.co.yu

Шта је био мотив да се постави сајт о пчелињим производима? - Покушај да се преко интернета ублажи непознавање изузетних вредности свих производа које нам пчеле дарују. Већина је позната пчеларима и написана је у књигама за пчеларе, али на неки волшебан начин слабо излази из тог круга људи. Првобитна замисао је била и да део својих производа пласирам преко интернета, међутим, трошкови испоруке далеко превазилазе смисао трговине, тако да је пројекат даље усмерен на популаризацију употребе меда, полена, прополиса, млеча, воска и пчелињег отрова.

Како је текла припрема: од идеје до реализације? - Избор слободног со.уи домена

је ишао теже него што сам мислио. Већина појмова које смо желели за име нашег домена је већ била заузета, иако на већини није постојала никаква презентација, нисмо могли да их добијемо. Кад смо коначно добили информацију да је "пчелица" слободна, приступили смо послу. Прикупили смо литературу до које смо могли доћи, прегледали стране сајтове и испланирали структуру сајта. Главни задатак био је да се ученици оспособе да сами направе и поставе интернет презентацију и да науче како се она рекламира и одржава, те како да из података који се добију закључе колико је то интересантно популацији која посећује интернет. Сви задаци које су

фото: Душан Обрадовић

У пчеларском кампу

добили да реше, од израде преко провере до постављања на сервер и тестирања, били су усмерени ка том циљу.

Колико ђака је учествовало у креирању сајта? - До данас је на изради ове презентације у претходне 3 године учествовало око 80 ученика. Увек су то ученици IV разреда којима је у програму израда интернет презентација. Сви они су сада негде на студијама и често посете «Пчелицу». Није предвиђено планом и програмом да се ради на овако великом пројекту, али ако се одељење подели у тимове, увек има области у којима сваки ученик може да се пронађе: дизајн, програмирање, Е-маркетинг, проналажење текстова, преводјење, контрола исправности страница... Оваквим приступом проблему и уз ангажовање свих ученика, могуће је и израдити прави сајт.

Да ли се бар неки ђак заинтересовао за пчеларство? - То је мало већи проблем. Данашња омладина избегава физичке послове, а ако је и приморана на њих, онда бира оне који су или одмах плаћени или брзо доносе зараду, а са пчеларством то није случај. Имао сам једног ученика који се заинтересовао и намеравао је да се бави пчеларством. То га је држало док нисмо отишли на пчелињак. Страх од пчелињег убода је победио. Роберт је сада на другој години Шумарског факултета у Београду. Ко зна, можда му се врати некадашња намера да се бави пчеларством.

Можда је неко стекао навику да дан почне кашичицом меда? - Ово је много изгледније од претходног. За мед верујем да су неки стекли навику, али за пропо-

лис поуздано знам. Прополис је био непознаница већини од њих, а сада ипак имају представу о каквом је корисном производу реч. Свако од нас који смо радили на сајту, ако и почиње дан са кашичицом онда је то кашичица кристалисаног меда.

Колика је посећеност сајта, какви су утисци посетилаца, реаговања, сугестије.... - Садржај сајта је углавном посећен прехранбеном, лековитом и естетском дејству пчелињих производа. Наравно, ту су обрасци (обавезна ствар која иде уз такав један пројекат) који нам обезбеђују да видимо шта посетиоци мисле о садржају, идеји и о нама.

Има ту и нешто мало забаве, која стоји још из доба кад је сајт настао, али се показало да на те странице посетиоци слабо иду, тако да тај део више не ширимо, већ смо се базирали на израду базе података о рецептима у чијем се саставу налазе пчелињи производи. Позивам све читаоце «Пчелара», ако имају неки користан лек или савет, да нам га доставе е-mailом. Прве године смо имали негде око 1100 посета, што је релативно мало. Како смо овладавали новим знањима у рангирању на претраживачима, тако се наша посећеност повећавала. Следеће године смо већ имали преко 4000 посетилаца, а сада смо прешли 15000 и надамо се да ће бити све већа. Ничим не приморавамо посетиоце да остављају било какав траг да су били на «Пчелици» а опет имамо врло велики проценат оних који то самостално ураде, било да дају коментар у књигу утисака, било да испуне анкету, играју наградну игру или чак наруче нешто. Да све буде још лепше, нисмо имали нити један негативан утисак посетилаца.

Највећи комплимент смо добили од једне мајке која је на разне начине покушавала да излечи детету афте у устима, и која је користила лекове које су јој лекари преписивали али без успеха. Она је пронашла на «Пчелици» рецепт за афте и пробала га. Афте су се повукле, а нама су остале њене речи којима се неизмерно захваљује.

Сугестије су махом исте, са поруком да наставимо истим темпом.

АПИТОКСИНОТЕРАПИЈА

ЛЕЧЕЊЕ ПЧЕЛИЊИМ ОТРОВОМ (I део)

„Наша будућност је у њиховим жаокама“ Б.К.

Иако мале по телесној маси пчеле људској популацији дају највеће богатство у пчелињим производима: меду, воску, полену, прополису, матичном млечу и пчелињем отрову. Ниједно друго живо биће се не може изједначити са пчелама у смислу квалитета производа које „крилати фармацеути“ дарују човеку. Сви пчелињи производи безусловно имају лековита својства на људски организам, па и на друге живе организме. Првих пет пчелињих производа се релативно масовно користе, па су научно и практично делимично изучени, док се пчелињи отров користи врло мало, на појединим локалитетима никако, а његово лековито дејство је далеко најмоћније. У овој серији чланака биће речи о његовој практичној примени у отклањању болесних стања која проузрокују аутоимуне болести, али и санирању последица повреда.

Први писани трагови о примени пчелињег отрова датирају од Хипократа, оца медицине, који је живео око 400 година пре Христа. Дакле, пре 24 stoleћа реуматске тегобе су уклањане пчелињим отровом. Пре 1200 година Карло Велики (742 - 814) и у средњем веку Иван Грозни (1530 - 1584) излечени су од подагре - гихта (arthritis urica) пчелињим убодима. У новијој историји Мао Цедунг (1893-1976) је до дубоке старости одржавао своје здравље пчелињим убодима и другим пчелињим производима и до последњег дана живота је био председник Кине. Код Леонида Брежњева (1906 - 1982), бившег председника СССР-а, народни лекари-пчелари, уклонили су последицу упале живца на лицу, због које је био уклоњен са јавне сцене.

Иако се пчелињи отров врло успешно примењује, вероватно у свим земљама на планети, тек неколико држава, према мом сазнању, је легализовало његову примену: Русија, Румунија, Бугарска, Тајван.

Према наводима др Наума Петровича Јојриша у новијој историји се 1879. године спомиње руски војни лекар, И. В. Љу-

барски, који је на основу вишегодишње примене објавио да је пчелињи отров ефикасан у лечењу реуматизма. Филип Терч, бечки клиничар, пошто се излечио од реуматизма захваљујући случајним убодима пчела, наставио је да га примењује као лекар и објавио је да је 173 реуматичара излечио пчелињим отровом. Његов син Рудолф Терч, бечки очни лекар, 1912. године објавио је научни рад свога оца који је од 660 реуматичара потпуно излечио 544, побољшање је наступило код 99, док код 17 болесника није било побољшања због запуштености или напуштања лечења.

Чарлс Мраз, иако није био лекар, 1934. године у САД започиње апитоксинотерапију и примењује је врло успешно до краја живота (1905 - 1999). Нарочито се истакао у лечењу артритиса и мултипле склерозе (sclerosis multiplex). озбиљнији научни приступ апитерапији учинили су проф. др Наум Петровић Јојриш из Русије и др медицинских наука (апитерапије) Стојмир Младенов из Бугарске. Као резултат руске апитерапеутске школе, а на основу уредбе руског министарства здравља из 1953. године, данас у Чељабинску имамо институцију која се бави лечењем пчелињим отровом и другим пчелињим производима. Водећи стручњак руске апитоксинотерапије је проф. др Игор Кривопаплов, који је, осим што је директор Међународног центра за традиционалну и алтернативну медицину у Чељабинску и професор на Медицинском факултету у Москви.

(Наставак у наредном броју).

ЈЕСЕЊИ ДАНИ ПЧЕЛАРСТВА У ЗАЈЕЧАРУ

Удружење пчелара ТИМОК у Зајечару осми пут успешно је реализовало јесење програме за ову годину. 22. септембра, на градском тргу одржана је „Јесења пчеларска изложба“, на задовољство свих. Учествовали су произвођачи меда, опреме и алата. Било би више излагача да се у том периоду није одржавало још неколико оваквих или сличних изложби.

Последње суботе у септембру одржана је крсна слава Удружења. Домаћини су били чланови пчелерске подружнице села Ласо-

ва. На слави су били нама веома драги гости, четрдесет пет пчелара из друштва „Јасеница“ из Смедеревске Паланке. Заједно с гостима смо посетили узорног пчелара Бранимира Јовановића у селу Грлиште. Мр Анета Георгијева, предавач СПОС-а, одржала је пригодно предавање.

Многи пчелари нашег Удружења традиционално су посетили нашу највећу пчеларску изложбу на Ташмајдану.

На крају, 12. октобра, за све пчеларе из Зајечара, Бора, Бољевца, Кривеља, Књажевца, Неготина и Кладова, професор Мајкл Ембри са Института за пчеларство у Мериленду (САД) у препуној сали зграде Општине Зајечар одржао је предавање о "Синдрому нестајања пчела са америчког континента".

Ратомир Симоновић

ПРОГЛАШЕНА ПРВА ПЧЕЛАРСКА ОПШТИНА У СРБИЈИ

Одборници у Скупштини општине, на Св. Враче, 14. новембра, једногласно су прогласили општину

Алексинац за прву пчеларску општину у Србији. То означава опредељење општине да комплексно помогне развој пчеларства, и она је само круна вишегодишњих напора друштва пчелара и општинских органа да се до ње дође. За највише две године достићи ћемо циљ - уређење пчеларства у Алексинцу по савременим принципима. Попис пчелара и кошница је при крају, идуће године почињемо израду пашног катастра, радимо на маркетингу. Пре годину дана Министарству пољопривреде смо

поднели захтев за брендирање и заштиту географског порекла багремовеог и ливадског меда, при крају смо са едукацијом пчелара о доброј пчеларској пракси, у чему су нам у марту помогли Министарство и Апимондија. Процењујемо да ће се крајем 2009. стећи услови и за организовани пробој на тржиште, јер интензивно радимо на увођењу препарата за сузбијање болести пчела, који не загађују пчелиње производе, а општински Фонд за развој пољопривреде нам у томе помаже. Следеће године, као и ове, купиће нам Ariguard који се одлично показао на 2.290 наших кошница. Технички смо решили процедуру извоза, остаје још да дођемо до врхунског извозног производа.

Захваљујемо се свима који нас годинама подржавају, а посебно Министарству пољопривреде.

*Др мед. Родољуб Живадиновић,
председник Друштва пчелара Алексинац*

ДОПУНА СПИСКА ПРИЗНАЊА

На основу става 3 члана 12 „Правилника о установљењу и додељивању признања“, ИО СПОС-а је на својој седници одржаној 24.11.2007.године, разматрао жалбе Друштва пчелара „Пожаревац“ и Друштва пчелара „Чачанска пчела“ и утврдио да су жалбе, због техничких пропуста оправдане те је стога донео одлуку и доделио предложена признања.

Златна медаља и „Звање заслужни пчелар“ и то:

Владета Дамњановић, Пожаревац
Слободан Ристић, ДП „Чачанска пчела“-Чачак
Витомир Вишњић, ДП „Чачанска пчела“-Чачак
На истој седници, Извршни одбор је усвојио предлог да се Мурату Баждаревићу из друштва пчелара „Сјеничка пчела“ из Сјенице додели признање „Повеља СПОС-а“.

ИСПРАВКА: Похвалница СПОС-а: Љубодраг Буракић, "Матица", Чачак.

АРАНЂЕЛОВАЧКА

ПЧЕЛАРСКА ИЗЛОЖБА

Друштво пчелара Аранђеловца, под покровитељством Скупштине општине и сарадњу

Центра за културу и образовање, од 21-23. септембра организовало је пчеларску изложбу у прелепом амбијенту Буковичке Бање. За пчеларе и грађане др мед. Родољуб Живадиновић одржао је предавање о значају меда и других пчелињих производа. Изложба је била веома посећена.

Осим познатих, искусних пчелара Друштва на изложби је учествовао и Илија Ризнић, најмлађи члан. Још као основац интересовао се за пчеларство. Уз сталну сарадњу са искусним пчеларима и редовним праћењем пчеларске литературе, стекао је потребно знање које му је омогућило да се успешно бави пчеларством. Почео је да пчелари са полошкама да би ове године прешао на фарарове кошнице. Илија има 25 пчелињих заједница које су смештене на веома срећеном пчелињаку. Планира да пчелињак прошири.

Пчелар Илија Ризнић може бити узор младима и да их подстиче да се баве пчеларством.

Љубиша Јовановић, Аранђеловац

ЧАЧАНСКА ИЗЛОЖБА

МЕДА И ЦВЕЋА 2007

Друштво пчелара "Чачанска пчела" 21. и 22. септембра организовало је традиционалну изложбу "Дани меда и цвећа".

Учествовало је 37 излагача из многих крајева Србије и са чачанског подручја који су понудили све врсте меда, млеч, прополис, мешавине меда, полена, прополиса и млеча, као и мешавине меда и сувог воћа, затим мелеме и козметику, пчеларску опрему, литературу и цвеће. Из-

ложба је одржана под покровитељством Скупштине општине Чачак. Међу многобројним гостима био је и председник СПОС-а Живослав Стојановић.

Изложбу је отворио председник општине Војислав Илић који је након обиласка излагача, приредио свечани пријем. Том приликом изнети су неки проблеми у пчеларству, и председник је обећао да ће Општина према својим могућностима помоћи развој пчеларства овог краја.

Домаћини и гости обишли су Српску Свету Гору, а дружење је завршено свечаним ручком. Свим излагачима и донаторима уручена су признања Друштва пчелара „Чачанска пчела“

ДП „Чачанкса пчела“, Чачак

СЛАВА

РУМСКИХ ПЧЕЛАРА

Друштво пчелара "Никола Милеуснић" у Руми, уз ломљење славског колача, свечану вечеру, музику и

веселе до касно у ноћ, прославило је своју славу, Св. Луку, 31. октобра.

Најзаслужнијим пчеларима Друштва уручена су признања СПОС-а: диплома „Јован Живановић“ - Станимиру Јаворцу, златна медаља и звање заслужни пчелар - Станоју Петковићу, захвалница - Дану Кнежевићу, похвалница - Милу Михајловићу и златне медаље Друштва пчелара "Никола Милеуснић" - Мирку Савићу и Срети Столићу.

Станим Јаворац, председник ДП „Никола Милеуснић“, Рума

НАЈМЛАЂИ ЧЛАН СПОС-А

За сада само једе мед

Јован Беара је за свој први рођендан од баке добио најдражи поклон: чланску карту Удружења пчелара "ПОЛЕН" у Новој Пазови. Тако је постао најмлађи члан СПОС-а.

Јован је потомак познате пчеларске породице Беара у којој се умеће и тајна пчеларства преноси с колена на колено. Зато је разумљива жеља родитеља, деде и баке да и Јован крене њиховим стопама. Дечак редовно конзумира мед, и са татом прелистава омиљени часопис Пчелар. Расте у породици у којој се с великом пажњом и љубављу узгајају пчеле и справљају пчелињи производи.

Породица Беара сваке године обнавља Јованово чланство у СПОС-у и Јован редовно добија часопис Пчелар.

Чланови породице Беара надају се да ће Јован кад научи да чита, кренути стопама своје фамилије и бити њихов наследник.

*Милорад Аићерић
Нова Пазова*

УСПЕШНИ ПЧЕЛАРИ

На овогодишњем, шестом Међународном пољопривредном сајму "Интерагро 2007", пчелари су показали да осим масовности, пчеларство Републике Српске напредује и по квалитету пчелињих производа. Комисија за оцењивање у којој су биле: проф. др Јованка Попов - Рајић (Пољопривредни факултет Београд), проф. др Етелка Димић (Технолошки факултет Нови Сад) и проф. др Анка Поповић - Врањеш (Пољопривредни факултет Нови Сад) доделила је чак 16 великих златних медаља, 6 златних и 8 сребрних медаља за квалитет пчелињих производа.

П. Илић

АСОЦИЈАЦИЈА ПРОФЕСИОНАЛНИХ ПЧЕЛАРА СРБИЈЕ

Сазивамо III редовну Скупштину АППС за суботу, 15.12.2007. године, у 12:00 у просторијама Пољопривредне школе у Краљеву са дневним редом:

1. Активности АППС-а у 2007. години,
2. План активности АППС-а за 2008. год,
3. Текућа питања.

Због евидентирања и права да активно учествују у раду, молимо чланове да до седнице Скупштине измире своје обавезе. Жиро рачун АППС-а: 250-4080000235060-80, Еуробанк ЕФГ штедионица а.д. Београд. За додатне информације обратити се телефоном на број: 063-803-33-59.

Извршни одбор АППС

Асоцијација професионалних пчелара Србије поднела је захтев Министарству пољопривреде да пчеларску производњу стимулише са 1500,00 динара регреса по пчелињем друштву, имајући у виду значај пчеларства за очување еколошке равнотеже, повећање приноса у пољопривреди као и потешкоће у пчеларској производњи.

Поднет је и захтев да ресорно министарство учини све како би се уклонили фалсификати са тржишта меда и воска, спречио увоз пчелињих производа без контроле, чиме би заштитило интересе и пчелара и грађана и државе. Тражили смо такође да се у следећој години пчеларство обимније стимулише, поготову кредитно, и да се олакша обезбеђивање кредитирања и гаранције.

Очекујемо да СПОС, Асоцијација узгајивача матица, Асоцијација професионалних пчелара Србије и друге пчеларске организације, научне установе и Министарство пољопривреде максимално допринесу опстанку и развоју пчеларства у Србији, као привредне гране са извозном оријентацијом, као и очувања биодиверзитета.

Извршни одбор АППС

Исправка:

Бројеви телефона предавача СПОС-а Здравко Илијев, Нишка Бања: 018/548-813 и 064/7133-602

Савез пчеларских организација Србије
Регионална Асоцијација пчеларских друштава и удружења Златиборско-Моравичког округа
у сарадњи са пчеларским удружењем "Драгачевски пчелари" из Лучана
организују

МЕЂУНАРОДНИ СТРУЧНИ СЕМИНАР ИЗ ОБЛАСТИ ПЧЕЛАРСТВА

"ШТО ВИШЕ И БОЉЕ ЧУЈЕШ, ДАЉЕ ВИДИШ"

У ЛУЧАНИМА, 22. децембра 2007. године

Покровитељ семинара је Скупштина општине ЛУЧАНИ

Семинар је целодневни, а одржава се у Дому културе, од 9,00 сати.

Предавачи су признати и познати стручњаци из земље и иностранства

ПРОГРАМ

9.00 - 9.30	Поздравна реч организатора, домаћина Представљање Краљице меда Бојане Кнежевић
9.30 - 10.25	Мр Горан Мирјанић, Пољопривредни факултет, Бања Лука, Р. Српска Утицај и значај различите исхране на развој пчелињих друштава
10.25 - 11.20	Др Златко Пушкадија, Пољопривредни факултет, Осијек, Хрватска Климатске промене и пчеларство
11.20 - 12.10	Др мед. Стипан Ковачић, Дарда, Хрватска Узгој матица
12.10 - 13.15	Др Денеш Хегедиш, Мађарска Болести пчелиње заједнице, дијагностика, превентива, лечење
13.15 - 13.35	Пауза - кафа, освежење
13.35 - 14.30	Проф. др Јован Кулинчевић, "Апицентар", Београд Вируси, последице, превентива - (CCD)
14.30 - 15.25	Мр Небојша Недић, Пољопривредни факултет, Београд ХАСАП у функцији безбеднијих пчелињих производа

Гост семинара је **Ненад Терзић**, саветник за пчеларство у републичком Министарству за пољопривреду, водопривреду и шумарство, са темом **Министарство - пчеларство**.

На семинару учествује и председник СПОС-а **Живослав Стојановић**.

У холу ће бити организована продаја пчеларских потрепштина (ситне опреме, продаја сатних основа, замена воска - "Златна пчела", пчеларске литературе...)

Улаз је слободан за све пчеларе Асоцијације и других удружења Србије.

Домаћин Семинара
Дамљан Драмлић

Председник Асоцијације
Ђоко Зечевић

РЕГИОНАЛНА АСОЦИЈАЦИЈА ПЧЕЛАРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА
ЈУГОИСТОЧНЕ СРБИЈЕ - НШС
УДРУЖЕЊЕ ПЧЕЛАРА ЛЕСКОВАЦ
ФОНД ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ ОПШТИНЕ ЛЕСКОВАЦ и
РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА ПОДРШКУ И ПРОМОЦИЈУ ИЗВОЗА ДООБ ЛЕСКОВАЦ
организују

VIII МЕЂУНАРОДНИ СТРУЧНИ СЕМИНАР

ОДЛУЧНО НАПРЕД

Лесковац, недеља, 9. децембар 2007, сала Позоришта, 11 сати

- 11.00-11.15 Поздравна реч организатора
и уручење признања Асоцијације за 2007. годину.
- 11.15-11.30 Представљање суорганизатора:
Регионални центар за подршку и промоцију извоза д.о.о. Лесковац
- 11.30-11.45 **Мр инж. мед. Ђоџан Поповић**
Шеф Ветеринарске инспекције за Јабланички округ, Лесковац
Улога ветеринарске инспекције у спровођењу законских прописа у пчеларству
- 11.45-12.40 **Мр Горан Мирјановић**, виши асистент
Пољопривредни факултет, Бања Лука
*Развојни процени пчеларства на примеру пчелара и
пчеларских институција Немачке*
- 12.40-13.35 **Др вет. мед. Златко Томљановић**
Председник Издавачког савета часописа „Хрватска пчела“, Загреб
*Развој масовних уситњених пчела у САД-у
и могуће последице по европско пчеларство*
- 13.35-13.55 Пауза
- 13.55-14.35 **Мр Горан Мирјановић**, виши асистент
Пољопривредни факултет, Бања Лука
Значај квалитетне исхране и прихране пчелинских заједница
- 14.35-15.30 **Ријко Пејаковић**
Председник Друштва пчелара у Шангу, Шангај
*Техника пчеларења са осиротом на неготије развоја
пчелине заједнице током зиме и пролећа*
- 15.30-15.45 Дискусија

За време трајања семинара биће организован изложба савремене опреме и прибора за пчеларство. Након семинара предвиђена је посета производни потпоница за производњу пчеларске опреме **РАДОМЕД** (власник Радкоје Радовић) и модерну производњу ситних осирота и прихране, складовитост и паковање меда **AGITRADE** (власник Звонимир Васић). Семинару могу да присуствују само чланови Асоцијације за 2007. што доказују акредитацијом Асоцијације коју добијају од свог председника Друштва, а остали заинтересовани морају да уплате индивидуалну чланарину од 500 динара на рачун Асоцијације 105-6847-52, и да понесу уплатницу као доказ уплате. Уплате на лицу места могуће.

Телефон организатора:
Др инж. Радкоје Радовић,
Дистрибутивна Асоцијација за образовне и маркетинг

Председник Организационог одбора:
Инж. Властимир Стојанов,
Предузетник Асоцијације

POZIV NA PRETPLATU

NOVA KNJIGA
VEROLJUBA
UMELJIĆA

ENCIKLOPEDIJA PČELARSTVA

IZ ŠTAMPE IZLAZI U
SEPTEMBRU 2008. GODINE

Pozivam poštovane prenumerante i kupce mojih dosadašnjih knjiga, kao i ostale pčelare, da pretplatim na ovu knjigu, po povlašćenoj ceni, pomognu završetak još jednog obimnog posla i njeno štampanje. Knjiga je u svojoj oblasti jedinstvena i na ovim prostorima nedostajuća. Na obradi podataka za knjigu sarađuje veći broj pčelarskih stručnjaka – naučnih radnika i praktičara. Namijenjena je svim pčelarima, od početnika do profesionalaca.

Knjiga sadrži osnove znanja iz svetskog pčelarstva i drugih oblasti koje su u vezi sa pčelarstvom.

- Anatomija i biologija pčela
- Tehnike gajenja pčela
- Košnice i druga oprema za pčelarstvo
- Medonosno bilje i pčelinji proizvodi
- Bolesti i neprijatelji pčela
- Događaji, izumi, otkrića i značajne ličnosti u pčelarstvu (od Aristotela do Borka Živanovića)
- Najpoznatije pčelarske knjige i časopisi
- Pčelarske organizacije, institucije i manifestacije
- Umetnici kojima je pčelarstvo inspiracija...

Obrada celokupne građe izvršena je abecednim redom uz nastojanje da se ostvari što bolja sistematizacija materije.

Sva imena ličnosti i drugi pojmovi dati su fonetski, tj. onako kako se izgovaraju na srpskom jeziku, uz navođenje etimološkog oblika ili oznake porekla i značenja opšteg pojma.

Knjiga je obima preko 500 stranica, A5 formata, štampana na finom papiru, šivenog poveza, sa čvrstim plastificiranim koricama. Sadrži više hiljada obrađenih pojmova, fotografija u boji i crno-belih, crteža, tabela i dijagrama.

Imena svih pretplatnika biće odštampana u knjizi.

Pretplatu možete izvršiti uputnicom, na adresu autora, ili na žiro račun 150-1001462201664-97, Credybanka, Kragujevac.

Po izlasku iz štampe knjigu ću dostaviti svim pretplatnicima.

VEROLJUB UMEJLIĆ • 34000 Kragujevac, Čede Dulejanovića 33
034/362-879, 063-814-80-80 • vumeljic@ptt.yu, www.umeljic.com

SLOVENIJA - Franc Prezelj
1240 Kamnik, Meninska 1
01/831-5445, 041-295-766
franc.prezelj@siol.net

HRVATSKA
Milanka Jaćimović
20350 Metković, Stjepana Radića 36
020/682-358, 098-161-32-33
milan.jacimovic@du.t-com.hr

POSREDNICI ZA PLASMAN KNJIGA
BIH - PZ „Žalfija“ - Kozjak Rade
89101 Trebinje, S. Stepanovića bb
059/273-810, 065-307-594
pzzalfija@spinter.net

BIH - TKP „Šahinpašić“
71000 Sarajevo, Soukbunar 12
033/771-180, fax 033/771-190
info@btcsahinpasic.com

CRNA GORA - Milan Isidorović
85355 Sutomore, Njegoševa 11a
085/373-246, 067- 333-036
milan_isidorovi@yahoo.com

MAKEDONIJA
Aleksandar Mihajlovski
1000 Skopje, Helsinki 41a
02/309-14-15, 070-885-386
melitagora@yahoo.com

**Od istog autora možete odmah poručiti
pouzećem dosadašnje knjige**

**BRONZE
MEDAL**

PČELARSTVO

Knjiga je za godinu dana stekla veliku popularnost među pčelarima, od početnika do profesionalaca

Između ostalog, sadrži:

- Kako, kada i sa koliko košnica početi pčelarenje
- Tehnike pčelarenja u kontinentalnim i mediteranskim klimatskim uslovima, košnicama: DB, LR, Farar, AŽ, pološka, kongresovka, alpska, Đerzonova, Canderova, klještar, kao i njihovim varijantama
- Način izrade, fotografije, tehničke crteže i specifikaciju materijala, za sve navedene košnice i prateću opremu
- Metodi uzgoja matica: Jenterov, Nicotov, Milerov, Dulitlov, Alejev
- Plansko formiranje rojeva
- Život pčelinjeg društva u prirodnom staništu
- Najznačajnije pčelinje paše
- Vrste, karakteristike, način dobijanja i korišćenja pčelinjih proizvoda
- Pčelarska oprema, od najjednostavnijih do najsavremenijih rešenja
- Bolesti (karakteristike i način suzbijanja) i neprijatelji pčela...

Knjiga je obima 800 stranica, A5 formata, štampana na finom papiru, šivenog poveza, sa čvrstim plastificiranim koricama. Sadrži 1.400 fotografija u boji, 60 tehničkih crteža, 20 tabela i dijagrama.

Cena knjige pouzećem je 1.900 dinara.

U SVETU CVEĆA I PČELA ATLAS MEDONOSNOG BILJA 1-2

Knjige su nagrađene bronzanom medaljom na Kongresu u Ljubljani, **APIMONDIA 2003**, čime su svrstane među tri najbolja dela iz oblasti pčelarstva.

U 1. i 2. delu ATLASA MEDONOSNOG BILJA, na 1.440 stranica A5 formata, prikazano je 670 vrsta medonosnih biljaka, koje uspevaju u uslovima kontinentalne klime kao i u mediteranskom području. Knjige su ilustrovane sa 2.910 fotografija u boji. Sadrže 5.600 naziva biljaka na 8 jezika (latinski, srpski, ruski, francuski, engleski, mađarski, makedonski i slovenački), svrstanih u posebne registre. Dat je i rečnik botaničkih izraza kao i registar naziva bolesti pri čijem lečenju pomažu opisane biljke.

Pojedinačne cene knjiga pouzećem su 1.600 din. (komplet 3.000).

МИЛИЦА МАКСИМОВИЋ 1930-2007

Нема пчелара почетника у нашем крају којем тетка Мица није могла. Пчеларством се бавила од 1948. године и била је члан друштва пчелара „Сребреница“ - Страгари. Памтићемо је као врсног пчелара и доброг човека.

Друштво пчелара „Сребреница“ – Страгари

ТОМИСЛАВ МИЋКОВИЋ 1940-2007

Удружења пчелара општине Сврљиг заувек је напустио један од најстаријих и најнапреднијих пчелара. Удружења пчелара општине Сврљиг из Сврљига дугују Томиславу захвалност за његов активан, стручан рад и значајан допринос развоју пчеларства у Сврљишком крају.

Нека му је вечна слава и хвала!

Удружења пчелара општине Сврљиг

СВЕТОЛИК ЋУБЕНКОВИЋ

15. октобра 2007. године преминуо је Светолик Љубенковић, пчелар и заљубљеник у пчеларство, члан удружења пчелара Ниш. Пчеларством се бавио више од 30 година, а имао је 80 пчелињих друштава. Несебично је преносио знање млађим пчеларима, а и његова два сина су успешни пчелари и чланови СПОС-а. Нека му је вечна слава и хвала!

Удружење пчелара Ниш

ПЧЕЛАР - мали огласи

Продајем заставу 435-10, са 50 АХ кошница са пчелам, све у врло добром стању. Тел: 021/431-792;

ПОЛЕН, полифлорни, у свим бојама, са Кукавице, сушен. Звонко Васић. Тел: 016/52-248; 063/418-096;

Продајем мед и прополис. Андрејевић Боривоје – Бора, Баточина. Тел: 034/841-507;

Продајем ПВХ матичне решетке, бежалице, хранилице 2,5 литра, бежалице за лето, боксесе, кавезе. Тел: 014/222-700; 064/65-11-500;

Продајем аутобус регистрован са 70 АХ – 10 стандард кошница са пчелама. Тел: 022/623-575;

Нов немачки дихт-абрихтер радне ш. 210мм, ливене плоче, мотор 1,7КС! Тел: 032/725-945; 064/13-19-882;

Продајем шумски мед (количине су ограничене). Тел: 064/613-98-46;

Продајем ливадски и багремов мед. Већа количина. Мирослав, Нересница. Тел: 064/25-70-105;

Саднице медоносног дрвећа. Симић Александар, УБ. Тел: 014/410-308; 064/614-75-23; e-mail: alehandarra@ptt.yu

„ЕКОМЕД“ – Ниш. Израда кошница за пчеле свих типова. Продаја ројева. Тел: 018/580-897; 064/163-82-37;

Продајем прополис. Тел: 064/99-35-380;

Повољно продајем на велико природан, еколошки чист цветни мед. Тел: 062/200-492;

Продајем полен. Иван Тодић, Шид. Тел: 022/714-807;

Веома повољно продајем у деловима кошнице АХ – 10 стандард. Тел: 062/200-492;

Фацелија на продају, сорта „Јулија“. Бежановић, Инђија. Тел: 022/551-761; 064/99-400-45;

Продајем 40 ЛР кошница са пчелама и младим матицама. Ђурђевић Ђуро. Тел: 011/2139-378; 063/842-50-42;

Најповољније: 1) Л.Р. кошница 2400 дин.; 2) Д.Д. кошница 2600; 3) Л.Р. наставак 320; 4) Л.Р. подњача АНТИ-ВАРОЗНА 400; 5) Л.Р. поклопац 350; Тел: 064/63-87-424;

Продајем приколицу, регистровану, кабина за спавање, електрично грејање кошница, вага, опрема, 48 кошница – 28 друштава. Тел: 013/518-572; 062/207-688;

Продајем регистрован аутобус за превоз пчела свих типова кошница. Дабовић. Тел: 011/875-41-09; 064/27-10-943;

Продајем приколицу за пчеле. Тел: 025/776-945; 063/557-990;

Продајем кошнице ЛР, Дадан-Блат и елементе кошница (жичане подњаче, наставке, збегове, кровове). За веће поруџбине попуст. Јевтић Бобан, Крушевац. 037/887-471; 064/35-84-037;

Откупљујем сирови прополис. Коректно, у обостраном интересу. 021/759-759; 065/5-759-759;

Продајем линију за производњу саћа „Риче“, неком-плетну. 011/806-56-94;

П.Т.Р. „ДРВОРЕЗ“ нуди: комплетне кошнице, наставке, рамове, подњаче и осталу опрему од дрвета – спец. пчеларства Младен Крстић, Алексинац. Тел: 018/801-280; 064/196-40-10;

Продајем квалитетан, чист прополис. 060/33-85-120;

Продајем старе часописе: „Пчелар“, „Пчела“. Тел: 064/322-69-27;

Папирићи за димљење против варое – лично или по-узећем. Филиповић – Ужице. Тел: 031/513-687; 031/563-882; 031/524-172 (у продавници); 063/639-424;

Продајем полен и мед. Наранџић Милан, Шид. Тел: 022/710-998;

Продајем мед и полен. Божендић Рајко, Шид. 022/710-619;

Драгослав Илић Шеш продаје филм „Апимондија Аус-тралија 2007“ – 400 динара, филм „Апимондија Ирска 2005“ – 300 динара, кинеска игла 150 динара, налепнице за тегле 2 динара. 016/281-666, 063/428-236;

МЕПОЛИС МЕД откупљује пчелиње производе 063/316-844; 011/239-0893, 011/354-3116;

Продајем 100 нових ЛР кошница, са по 3 сандука и 30 рамова извучених сатних основа, уочи багрема, спремно за пашу, са комплетним прибором за пчелињак. Тел: 063/77-85-449;

ПТМ „ЦМАНА ПРОМЕТ“

Производи, откупљује, пакује и пласира
мед и остале пчелиње производе
преко трговине широм Србије

11319 Крњево, Бул. ослобођења 16
тел: 026/821-080; 064/864-20-19; 064/864-20-21
E-mail: cmana-promet@ptt.yu

Poštovane kolege! U prodaji su se pojavile kopije naših proizvoda kineske proizvodnje sumnjivog kvaliteta! Mi vam i dalje nudimo dobro poznati kvalitet! Hvala na poverenju!!

BRZO-LAKO-KVALITETNO !

Prodajem prese za bušenje ramova sa automatskim utiskivanjem biksni u ram.

-Biksne za ramove 3x7 mm

1000 kom. - 160 din.

10000 kom. -1500 din.

-Prohrom-inox žicu za ramove 0.4 i 0.45mm

-Američke razmake za ramove

Očekajte i ubrzajte sebi posao oko običavanja ramova. Žica se lako i dobro zateže jer se ne useca u drvo, a vosak se ne svaljuje.

**031/894-331
895-176**

Šendeković

**Karolji
Nektar**

- Bečej -

Vlasnik: **Luslo Karolji**
21220 Bečej, Udarnička 40

Telefon: 021-817-274

mobil.: 063-7754-048

Email: karoljin@sojanet.co.yu

*IZRADA I PRODAJA
SATNIH OSNOVA
SA 20% ZAŠTITE OD VAROE

*ZAMENA I ODKUP
VOSKA I STAROG SAČA

*LEKOVI ZA PČELE
PČELARSKI PRIBOR
I OPREMA

*IZRADA SVEČA

*POGAČA ZA
PREHRANU PČELA

*BAGREMOV, LIPOV,
LIVADSKI

I SUNCOKRETOV MED

*ODKUP MEDA

I PROPOLISA

*BIO PROGRAM OD MEDA

Tegle za med

vuplast

PET

300 gr.
500 gr.
1000 gr.
1500 gr.
3000 gr.

Gornji Milanovac, Gornja Vrbava, Kragujevačka hrb.
tel: 032 716 627, faks: 032 720 750, mob: 063 606 818

**100 %
prirodne**

**Samo moćna sredstva
mogu spasiti
naše pčele!**

**SUPERSTRIPS
VAROZAN
APIHELT**

**Apivet, Novi Sad
Pogon Ljukovo
(022) 55-11-44, (063) 506-332**

**Dimilica Cr
sa kožnim mehom**

1.500,00

Nitne 50g

278,00

Kavez za matice

35,00

**Kineska igla za
presađivanje larvi**

150,00

Pčelarski nož

160,00

**Nož za
otklapanje
zupčasti Cr**

555,00

**Matična
rešetka PVC**

200,00

**Komplet
- Ručni valjci za
proizvodnju satnih
osnova - 1 i 2**

98.000,00

**Veštački
matičnjaci**

5,00

Viljuška

132,00

Košnica

od 3.432,00

Vrcaljke

od 6.160,00

* Cene su sa uračunatim PDV-om

* Proizvodimo po Vašoj narudžbini:

- pakerice, duplikatore i kante za med i ostalu opremu za uspešno pčelarenje

* Obezbeđujemo prevoz do kupaca

Pčelarska kompanija 37240 Trstenik, Pana Đukića 2/2

Tel/fax: (037) 714-232,

717-600, 723-561, 723-579,

(063) 843-87-39

e-mail: roj@ptt.yu, www.roj.co.yu

„Maja promet“ doo
Beograd, Radoslava Grujića 21a
Tel: 011 24 44 390; 011 24 33 423;
E mail: majamed@eunet.yu
Web: www.majamed.com

OTKUP SVIH VRSTA MEDA I UGOVARANJE ZA 2008 GODINU

- Pčelarima sa kojima ugovorimo količine za 2008 poklanjamo ambalažu za med
- Dolazimo po med

 MATEX
ŠABAC, Mišarska 15, tel./fax 015/335-274
mob. 064/1341-935

TIMOVAR®
ad us. vet.
EKOLOŠKI LEK
za suzbijanje VAROE DESTRUCTOR
Koristi se tokom cele godine!

MATISAN®
ad us. vet.
Lek za uspešno
suzbijanje
VAROE DESTRUCTOR

MEDNA POGAČA
MEDENKO . O
MEDENKO . A
MEDENKO . F

 Forsamat
Kobaltno-Vitaminski
kompleks za
stimulisanje Matice

AMITRAZ
500 SET
ad us. vet.
Za suzbijanje
VAROE DESTRUCTOR

**OKSALNA
KISELINA**

**85%
Mravlja
kiselina**

Za suzbijanje VAROE DESTRUCTOR i
dezinfekciju košnica.

Kompanija KIOS i

MEĐENA RIZNICA

zlatna pčela

- Izrada i prodaja satnih osnova
- Zamena i otkup voska
- pčelarska oprema
- hrana za pčele
- lekovi za pčele
- Pčelarski proizvodi: med, vosak, propolis, mlec
- Izrada i prodaja košnica

riosstepa@ptt.yu

Karađorđeva 2, Rača; Tel.: 034/752-189; Mob.: 063/ 74-04-928

У следећем броју:

Субвенције у пчеларству Здравље и мед

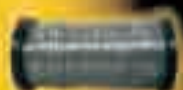
Шта могу млади у Свилајнцу

**Dimilica velika Zn
sa kožnim mehom
580 dinara**

**Kožni meh za Vašu
staru dimilicu
300 dinara**

**Žica kalem 200g
100 dinara**

**Štipaljka za
hvatanje matice
120 dinara**

**Nitne pakovanje
1000 kom.
160 dinara**

**Bušać za ramove
850 dinara**

**Blokator za maticu
120 dinara**

EVROTOM

IZRADA I PRODAJA SATNIH OZNOVA
ZAMENA, OTKUP VOSKA I STAROG SACA
PELARSKI PRIBOR I OPREMA
KOZMETIKA I HUMANA MEDICINA
sa lasti pčelarskih proizvoda

BRBLJA, 22400 BUMA, Kraljevačka 46
Telefon: ++381 22 479 585, Fax: ++381 22 471 075
BIB, TR100 BRČNO, Bembarska 12, Telefaks: ++387 98 340 443
BUDARSKA, SOKIJA, Telefaks: ++389 3 84 031 33
e-mail: evrotom@hotmail.com
<http://www.evrotom.com>